

Stödmaterial för
samverkan mellan
skolan och
socialtjänsten

Oktober 2019

stockholm.se

Förord

Genom att nyttja olika kompetenser och kunskaper kan förskolan, skolan och socialtjänsten tillsammans skapa större värde för barn och unga än vad verksamheterna kan skapa på egen hand. En god samverkan förutsätter bland annat tydliga mål och uppdrag samt tydlig ansvarsfördelning. Detta kräver kunskap om och förståelse för varandras verksamheter, uppdrag och begrepp. Stöd materialet för samverkan mellan skola och socialtjänst är till stor del en beskrivning av socialtjänstens respektive skolans verksamheter och ansvarsområden. Materialet kan dels användas som ett informationsmaterial för att öka kunskapen om varandra och dels som vägledning kring fungerande samverkan.

Stöd materialet vänder sig i första hand till chefer och medarbetare inom skolan och socialtjänsten, men kan även användas inom förskolan.

Stöd materialet ska utgöra stöd för samverkan mellan skola och socialtjänst och bidra till att barn, unga och deras föräldrar ska få en rättssäker och likvärdig hjälp oavsett var i staden de bor eller går i skola, samt att ansvarsfördelningen mellan olika huvudmän ska bli så tydlig som möjligt. Med utgångspunkt från gällande regelverk bidrar stöd materialet till att tydliggöra när, vad, av vem och hur samarbete ske äga rum.

Stöd materialet är framtaget i samverkan mellan socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen.

Stöd materialet är reviderat av socialförvaltningens utredare Karin Nordmark i samarbete med utbildningsförvaltningens grundskolesamordnare Anna-Carin Dalborg och Ann-Katrin Averstedt samt gymnasieavdelningens handläggare Sara Lidegran. Arbetsmarknadsförvaltningen har bidragit med kapitlet om unga som varken arbetar eller studerar. Stadens juridiska avdelning har granskat dokumentet.

Lena Lundström Stoltz
Förvaltningschef,
Socialförvaltningen

Lena Holmdahl
Förvaltningschef,
Utbildningsförvaltningen

Innehåll

	1
Förord	3
Innehåll	4
1. Inledning	10
<i>Ytterligare publikationer</i>	12
2. Stadsdelsförvaltningarnas uppdrag och ansvar	13
<i>Olika typer av utredningar som rör barn inom socialtjänsten</i>	14
3. Skolans uppdrag/ansvar	16
<i>Skolpliktsbevakning</i>	17
<i>Vilka som får gå i gymnasieskolan</i>	17
4. Sekretess vid samverkan	18
5. Övergång från förskola till förskoleklass och skolgång i grundskola	21
<i>Syfte och användning</i>	21
<i>Lokala handlingsplaner</i>	21
<i>Riktlinjer för övergång från förskoleklass</i>	21
<i>Obligatorisk förskoleklass</i>	22
<i>Ansvar och organisation</i>	22
<i>Information till och samverkan med vårdnadshavare</i>	22
<i>Söka skola</i>	22
<i>Barn som behöver särskilt stöd</i>	22
<i>Ansökan om ekonomisk ersättning till skola som har elev med utvecklingsstörning i förskoleklass</i>	23
<i>Ansökan om mottagande i grundskolan</i>	23
<i>Barnens inflytande</i>	24
6. Elev i grundskola och grundskola som uteblir från skolarbetet	25
<i>Vårdnadshavares ansvar</i>	25
<i>Hemkommunens ansvar</i>	25
<i>Huvudmannens ansvar (kommunal eller fristående skolas huvudman)</i>	25
<i>Deltagande i utbildning – närvaro</i>	26
<i>Vad är ogiltig frånvaro i de obligatoriska skolformerna?</i>	26
<i>Sjukfrånvaro</i>	26
<i>Ledighet</i>	26
<i>Vid frånvaro, följs nedanstående åtgärdsstrappa/process?</i>	27
<i>Elever som stängs av från sin grundskoleutbildning</i>	28

Information till familjehem	28
7. Övergång från grundskola och grundsärskola till gymnasieskola och gymnasiesärskola	29
<i>Ansökningsprocess gymnasieskola</i>	29
<i>Sekretess och tystnadsplikt</i>	29
<i>Rutiner för övergångar</i>	30
<i>Dokumentation</i>	30
<i>Stöd och anpassningar</i>	31
<i>Nyanlända, papperslösa och ensamkommande</i>	31
<i>Grund- och gymnasiesärskola</i>	31
8. Elev i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som uteblir från skolarbetet	33
<i>Sjukfrånvaro</i>	33
<i>Ledighet</i>	33
<i>Ogiltig frånvaro</i>	33
<i>Elever som stängs av från sin gymnasieutbildning</i>	34
<i>Elever över 18 år</i>	35
9. Anmälan till socialtjänsten från förskola, skola eller korttidstillsyn (KTT)	36
<i>Anmälan enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen</i>	36
<i>Unga över 18 år</i>	37
<i>Socialtjänstens befogenheter</i>	38
<i>Hur och när gör man en anmälan?</i>	39
<i>Vid misstanke om våld, övergrepp eller hedersrelaterad problematik</i>	39
<i>Om utredning redan pågår</i>	40
<i>Vad händer efter en anmälan?</i>	40
<i>Anmälningsmöte</i>	40
<i>Stöd för samverkan</i>	41
<i>Kontaktuppgifter till stadsdelsförvaltningarna</i>	41
10. Samverkansrutiner mellan socialtjänsten och skolan när barn och unga placeras eller får insatser utanför det egna hemmet	42
<i>Ansvarsfördelning</i>	43
<i>BUS samverkan</i>	43
<i>Samordnad individuell plan (SIP)</i>	44
<i>2 kap. 7 § SoL liksom i 16 kap. 4 § hälso- och sjukvårdslag (2017:30), HSL, finns bestämmelser om att samordnade individuella planer ska upprättas för personer som behöver insatser från både socialtjänsten och från hälso- och sjukvården om så behövs för att personen skall få sina behov tillgodosedda.</i>	44
<i>Det är landstinget och kommunen som är skyldiga att upprätta en samordnad individuell plan när de bedömer att det behövs. Däremot kan andra föreslå att en samordnad individuell plan upprättas och även delta i arbetet med planen.</i>	44
<i>Syftet med planen är att underlätta för barnet/den unga och dennes familj och säkerställa samarbetet mellan</i>	

<i>huvudmännen så att enskildas samlade behov av hälso- och sjukvård och socialtjänst tillgodoses. Den enskilda personen måste alltid ge sitt samtycke till att få en samordnad individuell plan.</i>	44
<i>Finns det som ska finnas i en samordnad individuell plan redan i en genomförandeplan enligt SoL eller LVU, behöver ingen SIP upprättas.</i>	44
<i>Kallelse till eller deltagande vid ett SIP-möte fråntar inte de inblandades anmälningsskyldighet.</i>	44
<i>Individuell plan enligt 10 § LSS</i>	44
<i>Skolsociala team</i>	45
<i>Jourhem</i>	45
<i>Placering i hem för vård eller boende (HVB)</i>	46
<i>Familjehemsplacering</i>	47
<i>Skola där behandlingsinsatser utförs</i>	47
<i>Placeringar i särskilda ungdomshem som drivs av Statens institutionsstyrelse (SiS)</i>	48
<i>Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS</i>	50
<i>Familjehem enligt LSS</i>	51
<i>Bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS</i>	52
<i>Skolgång vid boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS</i>	52
<i>Skolskjuts vid placering</i>	53
11. Barns skolsituation under vistelse i skyddat boende	54
<i>Barnets skolgång</i>	54
<i>Anvisningar för när eleven tas emot i en skola i närheten av boendet</i>	55
<i>Elev som inte kan gå i skola utanför det skyddade boendet</i>	55
12. Unga som varken arbetar eller studerar	57
<i>Kommunala aktivitetsansvaret</i>	57
<i>Socialtjänstlagen</i>	58
<i>Lagen om stöd och service till vissa funktions-hindrade (LSS)</i>	58
<i>Roll- och ansvarsfördelning</i>	58
<i>Insatser inom Kommunens aktivitetsansvar (KAA) för ungdomar som är placerade utanför Stockholm</i>	60
13. Korttidstillsyn för skolungdom över tolv år samt korttidsvistelse enligt LSS	62
<i>Korttidstillsyn för skolungdom över tolv år (KTT)</i>	62
<i>Korttidsvistelse</i>	62
<i>Skolskjuts</i>	62
14. Övergång från gymnasiesärskola eller gymnasieskola till arbete, daglig verksamhet eller annan sysselsättning	64
<i>Övergång från gymnasiesärskola eller gymnasieskola till arbete eller studier</i>	64

<i>Rutiner och handläggning om den enskilde är i behov av stöd från socialtjänsten</i>	65
15. Asylsökande och nyanlända barn och unga	67
<i>Ensamkommande barn</i>	67
<i>Skola</i>	68
<i>Hälso- och sjukvård</i>	69
<i>Elevhälsa</i>	70
<i>Vem ansvarar för utbildningen inklusive kostnaderna</i>	70
Bilaga. Samverkansavtal – Statens institutionsstyrelse (SiS) och Stockholms stad	71
<i>Bakgrund</i>	72
<i>Samverkan</i>	72
<i>Överenskommelser i samverkan</i>	73
<i>Rutiner i modellen</i>	73
	1
Förord	3
Innehåll	4
1. Inledning	10
<i>Ytterligare publikationer</i>	12
2. Stadsdelsförvaltningarnas uppdrag och ansvar	13
<i>Olika typer av utredningar som rör barn inom socialtjänsten</i>	14
3. Skolans uppdrag/ansvar	16
<i>Skolpliktsbevakning</i>	17
<i>Vilka som får gå i gymnasieskolan</i>	17
4. Sekretess vid samverkan	18
5. Övergång från förskola till förskoleklass och skolgång i grundsärskola	21
<i>Syfte och användning</i>	21
<i>Lokala handlingsplaner</i>	21
<i>Riktlinjer för övergång från förskoleklass</i>	21
<i>Obligatorisk förskoleklass</i>	22
<i>Ansvar och organisation</i>	22
<i>Information till och samverkan med vårdnadshavare</i>	22
<i>Söka skola</i>	22
<i>Barn som behöver särskilt stöd</i>	22
<i>Ansökan om ekonomisk ersättning till skola som har elev med utvecklingsstörning i förskoleklass</i>	23
<i>Ansökan om mottagande i grundsärskolan</i>	23
<i>Barnens inflytande</i>	24

6. Elev i grundskola och grundsärskola som uteblir från skolarbetet	25
<i>Vårdnadshavares ansvar</i>	25
<i>Hemkommunens ansvar</i>	25
<i>Huvudmannens ansvar (kommunal eller fristående skolas huvudman)</i>	25
<i>Deltagande i utbildning – närvaro</i>	26
<i>Vad är ogiltig frånvaro i de obligatoriska skolformerna?</i>	26
<i>Sjukfrånvaro</i>	26
<i>Ledighet</i>	26
<i>Vid frånvaro, följs nedanstående åtgärdstrappa/process?</i>	27
<i>Elever som stängs av från sin grundskoleutbildning</i>	28
<i>Information till familjehem</i>	28
7. Övergång från grundskola och grundsärskola till gymnasieskola och gymnasiesärskola	29
<i>Ansökningsprocess gymnasieskola</i>	29
<i>Sekretess och tystnadsplikt</i>	29
<i>Rutiner för övergångar</i>	30
<i>Dokumentation</i>	30
<i>Stöd och anpassningar</i>	31
<i>Nyanlända, papperslösa och ensamkommande</i>	31
<i>Grund- och gymnasiesärskola</i>	31
8. Elev i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som uteblir från skolarbetet	33
<i>Sjukfrånvaro</i>	33
<i>Ledighet</i>	33
<i>Ogiltig frånvaro</i>	33
<i>Elever som stängs av från sin gymnasieutbildning</i>	34
<i>Elever över 18 år</i>	35
9. Anmälan till socialtjänsten från förskola, skola eller korttidstillsyn (KTT)	36
<i>Anmälan enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen</i>	36
<i>Unga över 18 år</i>	37
<i>Socialtjänstens befogenheter</i>	38
<i>Hur och när gör man en anmälan?</i>	39
<i>Vid misstanke om våld, övergrepp eller hedersrelaterad problematik</i>	39
<i>Om utredning redan pågår</i>	40
<i>Vad händer efter en anmälan?</i>	40
<i>Anmälningsmöte</i>	40
<i>Stöd för samverkan</i>	41
<i>Kontaktuppgifter till stadsdelsförvaltningarna</i>	41
10. Samverkansrutiner mellan socialtjänsten och skolan när barn och unga placeras eller får insatser utanför det egna hemmet	42
<i>Ansvarsfördelning</i>	43
<i>BUS samverkan</i>	43
<i>Samordnad individuell plan (SIP)</i>	I
<i>2 kap. 7 § SoL liksom i 16 kap. 4 § hälso- och sjukvårdslag</i>	

<i>(2017:30), HSL, finns bestämmelser om att samordnade individuella planer ska upprättas för personer som behöver insatser från både socialtjänsten och från hälso- och sjukvården om så behövs för att personen skall få sina behov tillgodosedda.</i>	44
<i>Det är landstinget och kommunen som är skyldiga att upprätta en samordnad individuell plan när de bedömer att det behövs. Däremot kan andra föreslå att en samordnad individuell plan upprättas och även delta i arbetet med planen.</i>	44
<i>Syftet med planen är att underlätta för barnet/den unga och dennes familj och säkerställa samarbetet mellan huvudmännen så att enskildas samlade behov av hälso- och sjukvård och socialtjänst tillgodoses. Den enskilda personen måste alltid ge sitt samtycke till att få en samordnad individuell plan.</i>	44
<i>Finns det som ska finnas i en samordnad individuell plan redan i en genomförandeplan enligt SoL eller LVU, behöver ingen SIP upprättas.</i>	44
<i>Kallelse till eller deltagande vid ett SIP-möte fråntar inte de inblandades anmälningsskyldighet.</i>	44
<i>Individuell plan enligt 10 § LSS</i>	44
<i>Skolsociala team</i>	45
<i>Jourhem</i>	45
<i>Placering i hem för vård eller boende (HVB)</i>	46
<i>Familjehemsplacering</i>	47
<i>Skola där behandlingsinsatser utförs</i>	47
<i>Placeringar i särskilda ungdomshem som drivs av Statens institutionsstyrelse (SiS)</i>	48
<i>Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS</i>	50
<i>Familjehem enligt LSS</i>	51
<i>Bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS</i>	52
<i>Skolgång vid boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS</i>	52
<i>Skolskjuts vid placering</i>	53
11. Barns skolsituation under vistelse i skyddat boende	54
<i>Barnets skolgång</i>	54
<i>Anvisningar för när eleven tas emot i en skola i närheten av boendet</i>	55
<i>Elev som inte kan gå i skola utanför det skyddade boendet</i>	55
12. Unga som varken arbetar eller studerar	57
<i>Kommunala aktivitetsansvaret</i>	57
<i>Socialtjänstlagen</i>	58
<i>Lagen om stöd och service till vissa funktions-hindrade (LSS)</i>	58
<i>Roll- och ansvarsfördelning</i>	58

<i>Insatser inom Kommunens aktivitetsansvar (KAA) för ungdomar som är placerade utanför Stockholm</i>	60
13. Korttidstillsyn för skolungdom över tolv år samt korttidsvistelse enligt LSS	62
<i>Korttidstillsyn för skolungdom över tolv år (KTT)</i>	62
<i>Korttidsvistelse</i>	62
<i>Skolskjuts</i>	62
14. Övergång från gymnasiesärskola eller gymnasieskola till arbete, daglig verksamhet eller annan sysselsättning	64
<i>Övergång från gymnasiesärskola eller gymnasieskola till arbete eller studier</i>	64
<i>Rutiner och handläggning om den enskilde är i behov av stöd från socialtjänsten</i>	65
15. Asylsökande och nyanlända barn och unga	67
<i>Ensamkommande barn</i>	67
<i>Skola</i>	68
<i>Hälso- och sjukvård</i>	69
<i>Elevhälsa</i>	70
<i>Vem ansvarar för utbildningen inklusive kostnaderna</i>	70
Bilaga. Samverkansavtal – Statens institutionsstyrelse (SiS) och Stockholms stad	71
<i>Bakgrund</i>	72
<i>Samverkan</i>	72
<i>Överenskommelser i samverkan</i>	73
<i>Rutiner i modellen</i>	73

1. Inledning

Detta stödmaterial gäller samverkan mellan skolan och socialtjänsten i Stockholms stad. Stödmaterialiet är till stor del en beskrivning av socialtjänstens respektive skolans verksamheter

och ansvarsområden. Materialet kan dels användas som ett informationsmaterial och dels för vägledning kring samverkan.

Bestämmelser om samverkan och samarbete finns i flera lagar vars verksamhetsområden gäller barn och unga; förvaltningslag (2017:900), FL, socialtjänstlag (2001:453), SoL, skollag (2010:800), lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387), LSS. Ett viktigt dokument är rapporten ”*Strategier för samverkan - kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa*” som togs fram gemensamt 2007 av (dåvarande) Myndigheten för skolutveckling, Rikspolisstyrelsen och Socialstyrelsen. I denna konstaterar myndigheterna att den generella kunskap om framgångsfaktorer och hinder i samverkan i allt väsentligt är tillämpbar även på samverkan kring barn och unga som riskerar att fara illa. Av denna kunskap följer att god och stabil samverkan förutsätter styrning, struktur och samsyn.

Barnrättsperspektivet och barnets rättigheter ska beaktas i alla stadens verksamheter, i ordinarie planering, i utförande och i uppföljning. Särskilt viktiga delar i FN:s konvention om barnets rättigheter, den så kallade barnkonventionen, i detta sammanhang är artikel 3 om att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, artikel 12 om respekt för barnets åsikter och rätten till inflytande och delaktighet, artikel 18 om föräldrarnas gemensamma ansvar med bistånd från samhället, artikel 28 om barnets rätt till utbildning och artikel 29 om utbildningens syfte.

Med barn avses varje människa under 18 år.

Samverkan och samarbete mellan skola och socialtjänst, centralt och lokalt är en viktig förutsättning för att det ska gå bra för alla barn i skolan och senare i livet. Denna samverkan är en kraftsamling av medarbetare med olika kompetenser och erfarenheter. Samverkan ska utgå från barnets bästa och kännetecknas av ömsesidighet och tillit samt vara meningsfull och begriplig. Den blir då själva navet för ett gott stöd för barn och unga som behöver stöd. Denna samverkan behöver pågå kontinuerligt och aktivt understödjas av chefer på alla nivåer för att bli effektiv.

Myndigheter har en särskild skyldighet enligt socialtjänstlagen samt enligt 29 kap. 13 § skollagen att samverka i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa.

Socialstyrelsens skrift ”*Samverka för barns bästa – en vägledning om barns behov av insatser från flera aktörer*” från 2015 är en bra vägledning i sammanhanget precis som Socialstyrelsens sammanfattning ”*Lagstiftning om samverkan kring barn och unga*”

– *en sammanfattning om ansvarsfördelning*” från 2015 som beskriver aktuell lagstiftning och vad som gäller för intern och extern samverkan gällande barn och unga. Sammanfattningen baseras på de bestämmelser som gäller för hälso- och sjukvården, socialtjänsten och skolan.

Förutsättningar för en fungerande samverkan kan enligt rapporten *Strategi för samverkan kring barn som far illa eller riskerar att fara illa*, vara att allas yrkesroller och ansvar är tydliga, att man hyser respekt för varandras kompetens samt att parterna har gemensamma och tydliga mål.

Kommunfullmäktige beslutade 2010-06-21 om ”Riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa”. I samband med detta uppdrogs till utbildningsnämnden och dåvarande socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden att komplettera riktlinjerna med ett stödmaterial för samverkan och ansvarsfördelning mellan socialtjänst och skola. Stödmaterialiet knyter an till de samverkansområden som beslutats i ”Riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa” (kommunfullmäktige 2010-06-21).

Skolorna samverkar med flera stadsdelsförvaltningar; övergripande och förebyggande med den stadsdelsförvaltning där skolan är belägen och på individnivå med de stadsdelsförvaltningar där aktuella elever är folkbokförda. Stödmaterialiet avses vara en hjälp i samverkansarbetet mellan skola och socialtjänst för att barn och unga ska få ett likvärdigt stöd oavsett var de bor eller går i skola, och att ansvarsfördelningen mellan skola och socialtjänst ska bli så tydlig som möjligt.

Stödmaterialiet för samverkan och ansvarsfördelning mellan socialtjänst och skola kompletteras och uppdateras kontinuerligt. Den senaste uppdateringen, innan denna, genomfördes 2015.

Ytterligare publikationer

Exempel på ytterligare publikationer som har betydelse för området elever i behov av särskilt stöd och barn/unga som far illa eller riskerar att fara illa.

- Stockholms stads program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020, Stockholms stad 2017
- Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022, Stockholms stad 2017

- Stödmaterial för att pröva barnets bästa, Stockholms stad 2017
- Våldsbejakande extremism – en vägledning för stadens anställda, Stockholms stad 2018
- Stockholms stads riktlinjer för arbetet med våldsbejakande extremism, Stockholms stad 2016

För utbildningsförvaltningen

- Skolverkets allmänna råd med kommentarer för arbetet med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, Skolverket 2014
- Skolverkets allmänna råd om utbildning för nyanlända elever, Skolverket 2016
- Utbildningsnämndens kvalitetsprogram för elevhälsoarbetet, Stockholms stad 2016

För Socialförvaltningen

- Riktlinjer för handläggning och dokumentation av barn- och ungdomsärenden inom individ- och familjeomsorgen
- Riktlinjer för familjevård
- Riktlinjer för handläggning av insatser enligt lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS) och bistånd enligt socialtjänstlagen (SoL) till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning
- Riktlinjer för ensamkommande flyktingbarn/ungdomar

Samtliga riktlinjer som nämns ovan är framtagna av socialförvaltningen och finns tillgängliga på stadens intranät. Revideringar pågår och beräknas bli klara 2019-2020.

- Stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten, Stockholms stad 2017
- Vägledning till socialtjänsten kring barn och unga återvändare från krigsdrabbade områden, Stockholms stad, 2019

<https://intranat.stockholm.se/Sidor/2013/3/Barn-och-unga/>

2. Stadsdelsförvaltningarnas uppdrag och ansvar

Inom stadsdelsförvaltningarnas uppdrag och ansvar inom området Individ och familjeomsorgen; barn, unga och föräldrar finns:

- Försörjningsstöd, budgetrådgivning och skuldsanering
- Social service, omsorg och behandling samt familjerätt
- Fritidsverksamhet för barn och unga

Inom individ- och familjeomsorgen finns den del av socialtjänsten som ansvarar för att ta emot och utreda anmälningar och ansökningar som rör barn och ungas behov av stöd och skydd. De flesta stadsdelsförvaltningar har en mottagningsgrupp där anmälningar tas emot och där det bestäms om en utredning ska inledas eller inte. Vid en ansökan om stöd och hjälp från en enskild ska en utredning alltid inledas. Om det inte finns en mottagningsgrupp finns det alltid någon socialsekreterare eller chef som har ansvar för att ta emot anmälningar under kontorstid. På kvällar, helger och nätter ansvarar Stockholms stads socialjour för socialtjänstens insatser vid akuta sociala problem. När socialtjänsten fattar ett beslut om att inleda utredning görs detta enligt 11 kap. 1 § SoL. Vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd får nämnden, för bedömningen av behovet av insatser, konsultera sakkunniga samt i övrigt ta de kontakter som behövs. Detta framgår av 11 kap. 2 § SoL. Utredningen ska bedrivas så att inte någon onödigt utsätts för skada eller olägenhet. Utredningen ska inte göras mer omfattande än vad som är motiverat av omständigheterna i ärendet. När ett barn eller en ung person är aktuell inom socialtjänsten är det av stor vikt att vidta de eventuella åtgärder som behövs för att stabilisera barnets eller den unges skolgång.

Vårdnadshavaren måste snarast få information om att en utredning är inledd, med vissa undantag (se vidare kapitlet om anmälan). Socialtjänsten ska alltid informera vårdnadshavare om vilka kontakter som tas och vad som har framkommit under kontakterna samt göra dem så delaktiga som möjligt.

Stadsdelsförvaltningarna ansvarar även för det förebyggande arbetet med barn, unga och deras föräldrar. I det förebyggande arbetet ingår till exempel fältverksamhet, ungdomsmottagningar samt föräldraskapsstöd. Läs mer på www.stockholm.se.

Olika typer av utredningar som rör barn inom socialtjänsten

Ett barn kan vara aktuellt inom socialtjänsten av flera olika anledningar. En orsak kan vara en anmälan om oro för att barnet far illa. Socialtjänstens utredning syftar till att ta reda på om socialnämnden behöver ingripa till barnets skydd eller stöd. Det är vanligt förekommande att socialtjänsten för att kunna utreda barnets behov behöver ta kontakt med barnets förskola eller skola och hämta in uppgifter till utredningen.

En annan utredning inom socialtjänsten gällande barn är en vårdnads- boende- eller umgängesutredning. En sådan utredning

är inte föranledd av oro för barnets beteende eller för att vårdnadshavarna eventuellt brister i sin omsorgsförmåga, utan begärs av domstol när vårdnadshavarna inte är överens om hur vårdnaden, boendet eller umgänget ska vara ordnat. Domstolen beslutar om att en vårdnads- boende- eller umgängesutredning ska göras och det är socialtjänstens familjerätt som utför en sådan utredning. Utredningen fungerar sedan som underlag för domstolens beslut. Vid en vårdnads- boende- eller umgängesutredning tar socialtjänstens familjerätt kontakt med barnets skola eller förskola om vårdnadshavarna samtycker till det. Skolan eller förskolan förutsätts, efter samtycke från föräldrarna, lämna ut information i de fall det behövs. Samtalen dokumenteras och båda föräldrarna (även om någon av dem inte är vårdnadshavare) samt deras juridiska ombud har rätt att läsa dokumentationen.

Denna typ av utredning är inte att förväxla med en utredning av ett barns behov av skydd eller stöd. Om förskolan eller skolan är oroliga över ett barn och har anledning att misstänka att barnet far illa ska en anmälan genast göras till socialtjänsten även om förskolan eller skolan redan lämnat denna information i samband med en vårdnads-, boende- eller umgängesutredning.

Vid en utredning om medgivande till att adoptera ett syskon till ett tidigare adopterat barn tar socialtjänstens familjerätt som regel kontakt med barnets förskola/skola. Vid uppgiftslämning mellan skolan och socialtjänsten i en medgivandeutredning krävs samtycke från vårdnadshavare.

Ett barn eller en ungdom kan också vara aktuell för en utredning inom stadsdelsförvaltningen för att barnet, den unga och/eller vårdnadshavaren har ansökt om insatser enligt SoL eller LSS. Vid en utredning efter en ansökan behövs samtycke från vårdnadshavare och i vissa fall från barnet för att skolan ska kunna lämna ut information till socialtjänsten.

3. Skolans uppdrag/ansvar

Utbildningsnämnden i Stockholms stad har i uppdrag att i egen regi planera och genomföra utbildning i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola samt att i stadens intresse arbeta för att den utbildning som erbjuds stadens barn och elever är av en god kvalitet oavsett om den anordnas av fristående anordnare eller bedrivs i egen regi.

Det pedagogiska arbetet på en skola leds och samordnas av en rektor som ansvarar för barns och elevers utveckling mot målen.

Vid övergångar mellan skolformer, eller inom en skolform, ska, enligt 3 kap. 12 § j skollagen sådan information lämnas som behövs för att underlätta elevens övergång.

För eleverna i skolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan på skolan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För de medicinska, psykologiska och psykosociala insatserna ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. I Stockholms stad ingår även studie- och yrkesvägledarna i elevhälsan från årskurs 7. De har en viktig roll att till exempel vägleda och motivera elever till skolarbete. Rektor ansvarar för elevhälsoarbetet och organiserar detta arbete utifrån elevernas och skolans behov. Elever har olika behov och förutsättningar att nå kunskapskraven. Därför har skolan ett uppdrag att ta hänsyn till detta och uppväga skillnaderna i elevernas förutsättningar. Alla elever ska få den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande så att de ska kunna utvecklas så långt som möjligt.

Det är viktigt att lärare tidigt uppmärksammar tecken på och signaler om att en elev kan vara i behov av extra anpassningar. Med extra anpassningar avses sådant stöd som lärare kan ge i den dagliga undervisningen. Enligt 3 kap. skollagen ska rektor se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds när extra anpassningar i ordinarie undervisning visat sig otillräckliga. Samråd ska ske med elevhälsan. Efter att utredningen är gjord fattar rektorn, eller den i personalen som rektorn har delegerat ansvaret till, ett beslut om eleven behöver särskilt stöd. Om eleven är i behov av särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram utarbetas för

eleven (alternativt, om eleven inte är i behov av särskilt stöd, beslutas att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas). Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Beslut om åtgärdsprogrammet fattas av rektorn. Vårdnadshavare och elev kan överklaga beslut om åtgärdsprogram alternativt ett beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram.

Skolpliktsbevakning

Hemkommunen ansvarar för att säkerställa att alla barns rätt till utbildning tillgodoses genom att alla barn har en skolplacering. Stockholms kommunala grundskolor har ansvar för kontinuerlig skolpliktsbevakning av samtliga bebodda adresser inom kommunen i enlighet med en uppdelning av skolpliktsbevakningsområden. Uppdraget innebär ett ansvar för att säkerställa att samtliga skolpliktiga barn som är folkbokförda inom skolans skolpliktsbevakningsområde får samt har en skolplacering. Skolpliktsbevakningsområdet kan variera över tid. Den skola där eleven har en placering ansvarar, oavsett huvudman, för att eleven får den utbildning hon eller han har rätt till.

Vilka som får gå i gymnasieskolan

Elever som är bosatta i landet och har avslutat sin grundskoleutbildning, eller motsvarande, ska erbjudas gymnasieutbildning. I 29 kap. skollagen regleras vilka som ska anses bosatta här och därmed ska erbjudas utbildning.

Elever som är bosatta här måste påbörja sin utbildning senast det första kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år, samma sak gäller för elever med uppehållstillstånd.

Asylsökande och papperslösa elever måste påbörja sin gymnasieutbildning innan de fyllt 18 år.

En elev som har börjat utbildning på ett nationellt program eller ett introduktionsprogram har enligt 16 kap. 37 § skollagen respektive enligt 17 kap. 15 § skollagen rätt att fullfölja sin utbildning. Det innebär att en elev kan fullfölja sin utbildning även efter denna fyllt 20 år.

4. Sekretess vid samverkan

Utgångspunkten enligt tryckfrihetsförordningen, som är en grundlag, är att alla har rätt att ta del av de allmänna handlingar som finns hos myndigheter. Rätten att ta del av allmänna handlingar hos myndigheter begränsas dock av bestämmelser om sekretess. Sekretess innebär ett förbud att röja en uppgift muntligt, genom utlämnande av handling eller på något annat sätt. I vissa fall finns det dock bestämmelser som handlar om när sekretessen får, eller ska brytas, så kallade sekretessbrytande regler.

Det finns flera olika lagrum i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, som reglerar sekretessen i förskolan, skolan och socialtjänstens verksamheter. Nedan tas de mest väsentliga upp.

Vid en anmälan från skolan till socialtjänsten bryts skolans sekretess av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL. Skolan är skyldig att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd.

Sekretess gäller i förskola för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Detta framgår av 23 kap. 1 § OSL.

Enligt 23 kap. 2 § första stycket OSL gäller sekretess i bl.a. förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i sådan elevhälsa som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Av 23 kap. 2 § andra stycket OSL framgår att sekretess gäller i särskild elevstödande verksamhet i övrigt för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, dels för uppgift som hänför sig till ärende om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier. Sekretessen gäller dock endast om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

Enligt 23 kap. 2 § tredje stycket OSL gäller sekretess i andra fall än som avses i paragrafens första och andra stycken för uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Sekretessen för elevhälsans medicinska personal regleras i 25 kap. 1 § OSL. Enligt den bestämmelsen gäller sekretess inom hälso- och sjukvården för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

För ett gott och förtroendefullt samarbete mellan socialtjänsten, skolan och familjen då det inte råder en anmälningsskyldighet eller pågår en utredning enligt socialtjänstlagen gällande om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd är det viktigt att frågor om sekretess är tydliggjorda. För att socialtjänsten och skolan ska kunna samverka och utbyta information krävs samtycke. Beroende av barnets ålder och mognad kan det vara barnet och/eller vårdnadshavaren/vårdnadshavarna som förfogar över sekretessen och som då kan ge samtycke till att sekretessen bryts.

Vid en anmälan får socialtjänsten informera anmälningsskyldiga som har gjort en anmälan om att utredningen har inletts, inte har inletts eller redan pågår. En förutsättning för att lämna ut sådan information till anmälaren är att socialtjänsten inte bedömer att det är olämpligt. Socialtjänsten bör erbjuda, barnet, beroende på ålder och mognad, vårdnadshavaren och den som har gjort en anmälan ett möte, om det är lämpligt med hänsyn till barnets bästa. Beslut att inleda eller inte inleda utredning ska, om det inte finns synnerliga skäl, fattas inom fjorton dagar efter det att anmälan har kommit in. För att socialtjänsten ska kunna hålla denna tid är det av största vikt att den anmälade skolan, socialtjänsten och vårdnadshavarna kommer överens om en tid för anmälningmöte inom de 14 dagarna, i de fall ett anmälningmöte är lämpligt.

För att ett anmälningmöte ska bli så bra som möjligt för alla inblandade är det viktigt att skolan och socialtjänsten i sina lokala samverkansgrupper utformar gemensamma rutiner för hur dessa möten ska gå till. Det skapar trygghet för alla inblandade och

bättre förutsättningar att verkligen samverka för att barnets behov ska tillgodoses på bästa sätt.

I samband med en utredning vid socialtjänsten av barn och unga tar den utredande socialsekreteraren som regel kontakt med förskolan eller skolan även om anmälan har kommit från någon annan än skolan.

5. Övergång från förskola till förskoleklass och skolgång i grundsärskola

Syfte och användning

All utbildning syftar till att på bästa sätt bidra till att barn och elever tillägnar sig kunskaper och värden för sin egen skull men även för samhällets bästa. Riktlinjerna för övergång från förskola till förskoleklass är tänkta att bidra till det livslånga lärandet genom att säkerställa en väl fungerande övergång för barnen mellan förskolan och skolans verksamheter, där trygghet, kunskap, samarbete och likvärdighet genomsyrar verksamheterna.

Lokala handlingsplaner

I varje stadsdelsnämndsområde ska en lokal handlingsplan för barnens övergång mellan förskola och skolans verksamheter tas fram. Det övergripande ansvaret har avdelningschef för förskola på stadsdelsförvaltningen i samverkan med grundskolechef med områdesansvar för den kommunala grundskoleverksamheten. Det ska framgå hur de fristående verksamheterna har haft möjlighet att delta i framtagandet av planen och i de olika rutiner och samverkansformer som ingår.

De berörda verksamheterna bör aktivt delta i arbetet med att ta fram och omsätta handlingsplanen. Handlingsplanen ska även innefatta en beredskap för att barn går till skolor i andra stadsdelar och att skolor får barn ”utifrån”, utanför det geografiska området.

I stadsdelsområdets handlingsplan konkretiseras styrdokumentens uppdrag liksom stadens övergripande planer och riktlinjer. Det är den lokala nivån som bestämmer omfattning och innehåll av det som beskrivs i planen. Stadsdelsförvaltningen har ett särskilt ansvar för att samla ihop synpunkter och lärdomar inför den årliga revideringen.

Riktlinjer för övergång från förskoleklass

Riktlinjer för övergång från förskola till förskoleklass beslutades i kommunfullmäktige 2013-04-08. Materialet har reviderats för att anpassas mot de lagändringar som genomförts och till stadens nya Skolprogram.

Obligatorisk förskoleklass

Sedan 2018 inträder skolplikten för barn bosatta i Sverige höstterminen det kalenderår barnet fyller sex år. Skolplikten är tioårig.

Ansvar och organisation

I Stockholms stad har kommunen via stadsdelsnämnderna ansvar för driften av de kommunala förskolorna och via utbildningsnämnden för de kommunala grundskolorna.

Utbildningsnämnden ger godkännande för fristående förskolor och har tillsynsansvar för dessa. För de fristående skolorna är det Skolinspektionen som ger tillstånd och har tillsynsansvaret.

Kommunen har rätt till insyn.

Information till och samverkan med vårdnadshavare

Förskolan genomför ett avslutande samtal där barnets förskoletid sammanfattas och vårdnadshavare informeras om sina rättigheter samt sitt ansvar för överföringen av information om det egna barnet och inskolningen av barnet i den nya verksamheten. Vid samtalet beslutas hur information och dokumentation ska föras över. Vårdnadshavare ska så långt som möjligt erbjudas ett överlämningssamtal där både förskola och skola deltar.

Söka skola

Vårdnadshavare ansöker om skola via e-tjänsten på www.stockholm.se under perioden 15 januari – 15 februari.

Vårdnadshavare ska vid behov eller vid önskemål få vägledning om var de kan få information om möjligheten till tidigare skolstart, uppskjuten skolplikt till förskoleklassen och i förekommande fall grundsärskola och CSI (kommunövergripande särskilda undervisningsgrupper). Förskolorna samt grundskoleavdelningen ger vårdnadshavare råd och stöd i val av skola.

Beslut om uppskjuten skolplikt fattas av utbildningsförvaltningen, enheten för ersättning och skolplikt. Om ett barn beviljas uppskjuten skolplikt meddelas detta till den stadsdelsförvaltning där barnet bor.

Ansökan om placering i förskoleklass, förberedande skolgång i grundsärskolan och val av skolenhet är två skilda processer.

Barn som behöver särskilt stöd

De barn som haft extra stöd i förskolan och/eller kan komma att behöva det i skolans verksamheter är en prioriterad grupp vars

övergång ska ägnas särskild uppmärksamhet. Huvudansvaret har förskolechef och rektor. Ett överlämningssamtal ska alltid genomföras där förskola, skola och vårdnadshavare deltar. Sekretess gäller enligt 23 kap. 1 § OSL när det gäller förskolan och enligt 23 kap. 2 § OSL när det gäller skolan och uppgifter kan lämnas antingen efter samtycke från den det berör eller om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet.

För barn i kommunal förskola har resurssamordnare eller motsvarande på stadsdelsförvaltningen ett ansvar för att det finns rutiner och former för övergången som garanterar dessa barn det stöd de behöver utifrån sina behov och förutsättningar. Hur övergången är tänkt att gå till ska framgå av den handlingsplan som skrivs för varje barn som beviljas extra stöd det sista förskoleåret.

Ansökan om ekonomisk ersättning till skola som har elev med utvecklingsstörning i förskoleklass

När ett barn med omfattande stödbehov går i förskola, ska vårdnadshavaren få en beskrivning av barnets utveckling via utvecklingssamtal. Om barnets svårigheter beror på utvecklingsstörning/intellektuell funktionsnedsättning ansvarar förskolechef för att vårdnadshavare får information om stödformer och om möjlighet till att ansöka om ekonomisk ersättning till skola. Inför ansökan om ekonomisk ersättning till skola ansvarar förskolechef för att en pedagogisk beskrivning görs. Därtill krävs att barnet har en psykologbedömning eller en medicinsk bedömning som visar på utvecklingsstörning. Förskolan kan bistå vårdnadshavare med att skicka in ansökan och bedömningar till ansvarig på utbildningsförvaltningen. Mottagandeteamet inom utbildningsförvaltningen tillstyrker eller avslår ansökan. Detta delges vårdnadshavare. Vid beslut om ekonomisk ersättning till skola bedömer mottagandeteamet vilken behovsgrupp (underlag för resursfördelning) som blir aktuell och fastställer denna samt meddelar skolan.

Ansökan om mottagande i grundsärskolan

Inför det år barnet fyller sju år gör vårdnadshavare tillsammans med skolan en ansökan om mottagande i grundsärskolan. Inför en sådan ansökan krävs fyra aktuella bedömningar; pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social. Beslut om mottagande i grundsärskolan är ett myndighetsbeslut.

Barnens inflytande

Förskolan ska efterfråga och ta vara på barnens tankar och förväntningar på att sluta i förskolan och börja i förskoleklass och fritidshem. De behov och intressen som barnen själva på olika sätt ger uttryck för bör ligga till grund för planeringen av verksamheten. Information om barnets förväntningar och behov lämnas över till vårdnadshavarna. Skolans personal ska sedan efterfråga och följa upp detta för att kunna ta emot alla barn på bästa sätt.

6. Elev i grundskola och grundsärskola som uteblir från skolarbetet

Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år. Om det finns särskilda skäl får barnet börja fullgöra sin skolplikt först höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år. Ett barn får tas emot i förskoleklassen redan höstterminen det kalenderår då barnet fyller fem år. Skolplikten upphör vid utgången av vårterminen det tionde året eller, om eleven går i specialskolan, det elfte året efter det att eleven börjat fullgöra skolplikten. För den elev som inte gått ut högsta årskursen när skolplikten annars skulle ha upphört, upphör skolplikten i stället ett år senare, dock senast när eleven fyller 18 år. Om en elev uteblir från undervisningen riskerar den att inte nå skolans kunskapskrav. Skolan ser mycket allvarligt på att en elev utan giltiga skäl uteblir från undervisningen.

Vårdnadshavares ansvar

Den som har vårdnaden om ett skolpliktigt barn ska se till att barnet fullgör sin skolplikt.

Hemkommunens ansvar

Hemkommunen ska se till att skolpliktiga barn som inte går i dess grundskola eller grundsärskola på något annat sätt får föreskriven utbildning. Detta är delegerat till rektor i de kommunala grundskolorna som i respektive upptagningsområde ansvarar för att skolpliktiga stockholmsbarn får föreskriven utbildning. Det är även delegerat till handläggare vid utbildningsförvaltningen, avdelningen för ekonomi och styrning, enheten för ersättning och skolplikt, som ska se till att skolpliktiga stockholmselever hos annan huvudman får föreskriven utbildning.

Huvudmannens ansvar (kommunal eller fristående skolas huvudman)

Huvudmannen ska se till att eleverna i grundskola och grundsärskola fullgör sin skolgång. När en skolpliktig elev börjar eller slutar vid en fristående skola eller om det har inletts en utredning om att eleven har en upprepad eller längre frånvaro ska huvudmannen snarast lämna uppgift om detta till hemkommunen.

Från och med den 1 juli 2018 finns nya bestämmelser i skollagen som innebär att rektor är ansvarig att inleda en utredning om en

elev har upprepad eller längre frånvaro oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro. En utredning om upprepad eller längre frånvaro ska anmälas till utbildningsförvaltningen. Fristående verksamhet ska anmäla frånvaron till elevens hemkommun.

Deltagande i utbildning – närvaro

En elev i grundskolan och grundsärskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen. Om en elev utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Ovan regleras i 7 kap. 17 § skollagen.

Vad är ogiltig frånvaro i de obligatoriska skolformerna?

I de obligatoriska skolformerna är eleverna skyldiga att delta i verksamheten om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Om eleven är sjuk eller motsvarande ska skolan informeras om detta. För en elev som behöver vara ledig av andra skäl kan rektor medge ledighet för så kallade enskilda angelägenheter. En elev kan också vid enstaka tillfällen bli befriad från annars obligatoriska inslag i undervisningen om det finns synnerliga skäl. Även i sådana fall krävs beslut från rektor. Andra fall av frånvaro är att betrakta som ogiltig frånvaro. Ovan enligt 7 kap. 17 - 19 §§ skollagen.

Ogiltig frånvaro skrivs in i elevens terminsbetyg.

Sjukfrånvaro

Vårdnadshavare ska enligt skolans rutiner anmäla till skolan när barnet är frånvarande och på vilka grunder. Det är viktigt att skolan har tydliga rutiner för anmälan av frånvaro till skolan och att dessa är väl kända för elever och vårdnadshavare. Även anmäld sjukfrånvaro kan i vissa fall utgöra ogiltig frånvaro.

Ledighet

Det finns en möjlighet för rektor att bevilja ledighet för elev i grundskolan enligt 7 kap. 18 § skollagen. Kortare ledighet kan beviljas för enskilda angelägenheter, men för längre ledighet krävs synnerliga skäl. Med längre ledighet avses ledighet mer än 10 dagar. Båda vårdnadshavarna måste ansöka om ledigheten.

Enligt förarbetena till 7 kap. 18 § skollagen. måste rektor göra en samlad bedömning av elevens situation, där frånvarons längd, elevens studiesituation, möjligheterna att på olika sätt kompensera den förlorade undervisningen, hur angelägen ledigheten är för

eleven med mera, bör beaktas. Den samlade bedömningens kärna är vad frånvaron betyder för elevens studier.

Vid frånvaro, följs nedanstående åtgärdsstrappa/process

1. Vid varje tillfälle av ogiltig frånvaro informeras vårdnadshavare samma dag att eleven uteblivit från skolan.
2. Om en elev har längre eller upprepad frånvaro, oavsett om den är giltig eller ogiltig ska rektor skyndsamt utreda frånvaron och anmäla ärendet till utbildningsförvaltningen (skoljuridisk handläggare). Utredningen ska ske i samråd med eleven, elevens vårdnadshavare och elevhälsa.

Det är av största vikt att skolan vidtar åtgärder för att få eleven att återgå till undervisning även efter anmälan har gjorts. Det finns ingen klar definition av vad längre eller upprepad frånvaro innebär, skolan gör en individuell bedömning i varje enskilt fall.

3. Om eleven fortsätter att utebli från skolan, diskuteras inom arbetslag och elevhälsa. Vårdnadshavare kallas tillsammans med eleven till möte med skolledning och ansvarig lärare. Efter utredning utarbetas ett åtgärdsprogram.
4. Om elevens situation inte förbättras behöver fler individuella lösningar hittas i samverkan med elevhälsan. Ytterligare möten med vårdnadshavare, elev, ansvarig lärare och skolledning.
5. Om det finns anledning att misstänka att en elev far illa ska anmälan till socialtjänsten alltid göras.

Om skolan bedömer att elevens frånvaro beror på att vårdnadshavarna inte fullgör sina skyldigheter ska elevärendet omedelbart anmälas till skolplikt@stockholm.se. För elev från annan kommun anmäls frånvaron till elevens hemkommun. Rektor lyfter ärendet genom en tjänsteanteckning. Av tjänsteanteckningen ska framgå; omfattningen av elevens frånvaro, en kort redogörelse av ärendet samt rektors bedömning av vad frånvaron beror på och på vilket sätt vårdnadshavarna inte fullgör sina skyldigheter. Handläggare vid utbildningsförvaltningen bedömer och utreder om ett ärende om föreläggande vid vite ska initieras.

Elever som stängs av från sin grundskoleutbildning

Av 5 kap. skollagen som handlar om disciplinära åtgärder, framgår att elever under vissa omständigheter kan stängas av från skolan. En elev får inte stängas av för en längre tidsperiod än en vecka och inte heller vid fler tillfällen än två gånger per kalenderhalvår. Socialnämnden ska informeras om beslutet. Vid en inkommen information till socialtjänsten från skolan om att ett barn har stängts av från skolan sker en förhandsbedömning i sedvanlig ordning. Bristande skolgång kan vara en indikator på att ett barn eller en ung person far illa och/eller behöver stöd. När ett barn stängs av från skolan kan det vara viktigt med ett snabbt stöd eller andra kompensatoriska åtgärder från socialtjänsten. Detta under förutsättning att det inte bedöms obehövt samt att vårdnadshavarna samtycker.

Information till familjehem

När ett familjehem utövar den vardagliga omsorgen om en elev ska skolan se till att familjehemmet får tillgång till elevens frånvarorapportering. Detta kan även ske genom att familjehemsföräldrarna, efter vårdnadshavarnas godkännande, registreras som ”annan ansvarig vuxen” och på så sätt får tillgång till all information som finns i Skolplattformen. Informationen ska delges samma dag som eleven uteblir från undervisningen.

Även elevens vårdnadshavare har enligt skollagen rätt att ta del av sådan information som rör elevens skolsituation, men behöver inte få informationen samma dag, utan den kan ges mer samlat.

7. Övergång från grundskola och grundsärskola till gymnasieskola och gymnasiesärskola

Varje övergång från en skolform till en annan är en ömsesidig angelägenhet för att uppnå pedagogisk kontinuitet och god elevhälsa. Samverkan mellan grundskola och gymnasieskola är därför av stor betydelse för en sammanhållen skolgång för att stödja elevens utveckling och lärande. Målet är att skapa trygga, välplanerade och sömlösa övergångar.

Ansökningsprocess gymnasieskola

Det finns ett samverkansavtal för de nationella programmen i gymnasieskolan inom de 28 kommunerna i Stockholms län samt Håbo, Gnesta, och Berga naturbruksgymnasium. Elever som är behöriga till nationella program är fria att ansöka till samtliga skolor, kommunala och fristående inom samverkansområdet och kan bli mottagna som förstahandssökande till alla nationella program. Samtliga elever prövas efter meritvärde.

Gymnasieantagningen är en del av Storsthlm som är en sammanslutning av länets kommuner. Gymnasieantagningen har ett gemensamt antagningskansli för kommunerna i Stockholms län samt Håbo och Gnesta. Kansliet samordnar och utför antagningen av elever till gymnasie- och gymnasiesärskolorna i regionens kommuner. Ansökningsprocessen till gymnasieskolan påbörjas under vårterminen och avslutas efter att eleven avslutat grundskolan eller ett introduktionsprogram.

Stockholms stad har inte ingått i samverkansavtal för introduktionsprogram och gymnasiesärskola. De elever som är obehöriga till nationella program är fria att söka men tas emot i mån av plats och efter hemkommunens godkännande. Det är hemkommunens ansvar att erbjuda obehöriga elever plats på introduktionsprogram.

Sekretess och tystnadsplikt

Innan en skola lämnar över information om en elev till en annan skola behöver överlämnande skolan, som regel, bedöma om de uppgifter som ska överlämnas omfattas av sekretess eller tystnadsplikt. Enligt nya regler i skollagen ska dock viss information överlämnas mellan skolor när en elev byter skola och sekretessen faller därmed, se nedan. Det finns annars sekretessgränser mellan till exempel skolor i olika kommuner samt mellan kommunala och fristående skolor. Mellan

Stockholms stads kommunala skolor, som lyder under samma nämnd, finns det inte någon sekretessgräns. Däremot ska en så kallad inre sekretess beaktas, endast den information som är nödvändig och relevant för övergången ska överlämnas. För fristående skolor finns bestämmelser om tystnadsplikt i skollagen.

Rutiner för övergångar

Enligt 3 kap. 12 j § skollagen är den skola som eleven lämnar skyldig att lämna över uppgifter till elevens nya skola. Det gäller elever i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan. Därmed faller sekretessen och den nya skolan ska få de uppgifter som behövs för att underlätta övergången för eleven.

När en elev byter skolform från grundskolan eller grundsärskolan till gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan, ska elevens nya skola skyndsamt informera skolan som eleven lämnar om att skolan har tagit emot eleven, om det inte är obehövt. Det är elevens behov som ska styra om skolan ska göra en överlämning av uppgifter om eleven. När det gäller elever som behöver stöd är det i princip alltid angeläget att skolan lämnar över information.

Dokumentet ”Rutiner för övergångar mellan grundskola och gymnasieskola” är framtaget för att stödja och säkerställa en väl fungerande och likvärdig övergång för elever från grundskola eller grundsärskola till gymnasieskola eller gymnasiesärskola. Dokumentet finns på www.pedagogstockholm.se. Övergången till gymnasieskolan är generellt sett den mest komplexa. Rutinerna är utformade som ett stödmaterial för det dokumentationsarbete som krävs för att elevernas övergångar ska vara välfungerande och väl underbyggda.

Dokumentation

I skollagen regleras dokumentationskrav när det gäller myndighetsutövning mot någon enskild. Det finns också krav på dokumentation av skriftliga individuella utvecklingsplaner, utredningar för att bedöma elevens stödbehov, åtgärdsprogram samt beslut om anpassad studiegång.

Information och dokumentation som ska överlämnas till mottagande skola behöver utformas på ett professionellt sätt, med fokus på elevens förutsättningar i syfte att eleven ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Vid en

överlämning behöver dokumentation från elevens skolgång konkretiseras och sammanställas i ett överlämningsdokument. Vid ansökan till gymnasieskolan sammanställs informationen i en bilaga som i sin tur behandlas av mottagande huvudman och/eller skola genom det gemensamma antagningssystemet i Stockholms län. Informationen i bilagan kan ligga till grund för antagning till vissa program i gymnasieskolan.

Det är viktigt att den information som överlämnas bidrar till att öka den mottagande verksamhetens förståelse, ger redskap och konkreta metoder för hur man kan arbeta vidare med elever på ett gynnsamt och positivt sätt. Det uppdraget kan ligga på olika roller inom ramen för det pedagogiska arbetet på respektive enhet. Ett samarbete med vårdnadshavare och en ömsesidig samverkan mellan avlämnande och mottagande skola för att stödja elevers övergångar har visat sig framgångsrikt.

Stöd och anpassningar

Elever som är i behov av extra anpassningar eller av särskilt stöd i grundskolan kan vara i behov av fortsatta stödinsatser i den mottagande verksamheten. Vissa elever behöver särskilt stöd och åtgärdsprogram under hela sin skolgång. Mottagande verksamhet kan förebygga svårigheter genom att redan initialt ha gjort anpassningar utifrån elevens behov.

Nyanlända, papperslösa och ensamkommande

Nyanlända, papperslösa och ensamkommande elever kan behöva uppmärksammas särskilt vid övergångar. De kan vara utsatta för stor press eller bära med sig traumatiska upplevelser som i kombination med en övergång till en ny skola kan kräva anpassningar i den mottagande skolan. För att kunna anpassa undervisningen behöver därför en kartläggning göras i alla ämnen. Informationen som framkommer i kartläggningen behöver sedan överföras när eleven byter skola eller klass. För de elever som går en period i förberedelseklass behöver också ett kvalificerat överlämnande ske vid övergång till introduktionsprogram eller nationellt program. Här bör överlämning för bedömning av utländska betyg särskilt beaktas.

Grund- och gymnasiesärskola

Ett beslut om tillhörighet till målgruppen för gymnasiesärskolan ska föregås av en utredning om eleven tillhör målgruppen för aktuell skolform. Utredningen omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning och görs i samråd med barnets vårdnadshavare. För mer information och mallar se

www.pedagogstockholm.se. Beslut fattas av utbildningsförvaltningen för personer folkbokförda i Stockholm. Eventuellt beslut lämnas över till ansvarig handläggare för antagning till gymnasiesärskola. Om eleven flyttar till en annan kommun är det angeläget att elevens nya hemkommun begär in och får handlingar från elevens tidigare skola. Det är viktigt att eventuell sekretess beaktas vid överlämnande mellan skolor eller skolformer. En elev från grundsärskolan kan också söka till gymnasieskolans introduktionsprogram individuellt alternativt yrkesintroduktion. Vid en övergång till en annan skolform behöver informationsutbytet mellan skolorna ske på ett sätt som överensstämmer med elevens bästa. Eleven kan till exempel behöva mer undervisningstid i vissa ämnen.

8. Elev i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som uteblir från skolarbetet

Utbildningen i gymnasieskolan är frivillig men eleverna som är antagna ska delta i den utbildning som erbjuds. Kravet på att eleven ska delta i skolarbetet finns för att eleven ska kunna nå målen för utbildningen. Det är viktigt att skolan har tydliga samt för elev och vårdnadshavare kända rutiner för anmälan av frånvaro till skolan, liksom rutiner för skolans information till vårdnadshavare om ogiltig frånvaro.

Vid upprepad eller längre frånvaro i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövt. En gymnasieskola med annan huvudman än en elevs hemkommun (det vill säga fristående skolor och andra kommuner) ska enligt 15 kap. 15 § skollagen snarast meddela hemkommunen om en elev, som inte fyllt 20 år, utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning. Detta i syfte att hemkommunen ska vara informerad och vara förberedd för att vidta eventuella åtgärder.

Vid upprepad eller längre frånvaro ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövt, enligt 15 kap. 16 § skollagen.

Sjukfrånvaro

Om en elev på grund av sjukdom inte kan delta i skolarbetet ska detta snarast anmälas till skolan enligt skolans rutiner för detta.

Ledighet

Rektor får bevilja en elev ledighet från skolarbetet för enskilda angelägenheter. Eleven får enligt 12 kap. 2 § gymnasieförordning i mindre omfattning, befrias från vissa undervisningspass eller från annat skolarbete.

Ogiltig frånvaro

Vårdnadshavaren har ansvar för barnets/den ungas omvårdnad, trygghet och att de får en god fostran. Därför ska vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.

Om ogiltig frånvaro förekommer vid flera tillfällen räcker det inte med att enbart informera vårdnadshavarna om detta. Skolan måste då tillsammans med vårdnadshavare och eleven försöka komma till rätta med frånvaron. Detta kan exempelvis ske genom att ett åtgärdsprogram utarbetas.

Eleverna får utdrag ur betygskatalogen minst två gånger per läsår. Utdraget ska enligt 8 kap. 9 § tredje stycket gymnasieförordningen i förekommande fall innehålla uppgift om omfattningen av den frånvaro som eleven haft utan giltigt skäl under terminen. Rektor ansvarar för att eleverna informeras om rätten att få ett utdrag ur betygskatalogen.

I samband med gymnasieskolans arbete med ordningsregler bör man diskutera rutinerna kring ogiltig frånvaro.

Ogiltig frånvaro kan också leda till att elevens studiehjälp dras in. Detta kan i sin tur påverka familjens rätt till andra bidrag.

En elev som har påbörjat en utbildning i gymnasieskolan och därefter uteblir under mer än en månad i följd, utan att det beror på sjukdom eller beviljad ledighet, anses ha avslutat utbildningen. Om det finns synnerliga skäl får rektor enligt 12 kap. 4a § gymnasieförordningen besluta att eleven inte ska anses ha avslutat utbildningen.

Elever som stängs av från sin gymnasieutbildning

Av 5 kap. skollagen som handlar om disciplinära åtgärder, framgår att elever under vissa omständigheter kan stängas av från skolan. Det är en yttersta åtgärd som bara får vidtas efter att andra åtgärder har prövats. Det vanligaste är att en elev blir avstängd en eller ett par veckor men lagen tillåter resten av innevarande termin plus ytterligare tre terminer. Eleven har sedan rätt att återgå till den utbildning hen har blivit avstängd ifrån.

Innan huvudmannen fattar beslut om avstängning ska, om eleven är under 18 år, samråd även ske med socialnämnden. Om rektor, som en akut åtgärd, stängt av en elev som är under 18 år ska socialnämnden informeras om beslutet. Om informationen leder till oro för den unge ska socialtjänsten i samband med förhandsbedömning inleda en utredning.

När en ung person stängs av från skolan kan det vara viktigt med ett snabbt stöd eller andra kompensatoriska åtgärder från

socialtjänsten. Detta under förutsättning att det inte bedöms obehövt samt att vårdnadshavarna samtycker.

Eleven kan även få stöd av studie- och yrkesvägledarna på utbildningsförvaltningens Skolslussen för alternativa vägar till utbildning eller sysselsättning. Arbetsmarknadsförvaltningen kan erbjuda andra insatser inom det kommunala aktivitetsansvaret.

Elever över 18 år

När en elev är myndig kan föräldrarna ändå kontakta skolan för att till exempel få reda på uppgifter om elevens frånvaro eftersom dessa uppgifter i regel är offentliga.

9. Anmälan till socialtjänsten från förskola, skola eller korttidstillsyn (KTT)

Anmälan enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen

Ett viktigt steg för att färre barn och unga ska utsättas för misshandel, sexuella övergrepp och omsorgssvikt är att vi upptäcker de som är utsatta. Det handlar om att våga se och uppfatta tecken på att barn far illa, och att våga agera. Socialnämnden behöver få kännedom om barn som far illa eller misstänks fara illa, för att kunna fullgöra sin uppgift att förebygga, erbjuda stöd eller vidta åtgärder till barns skydd. En anmälan ska göras när någon som är anställd i förskolan, skolan eller korttidstillsynen misstänker att ett barn upp till 18 år far illa. Barn kan fara illa i många olika situationer och av en eller flera olika orsaker. Det kan exempelvis handla om barn och ungdomar som i hemmet utsätts för fysiskt eller psykiskt våld, sexuella övergrepp, kränkningar, fysisk eller psykisk försummelse eller familjer där det förekommer allvarliga relationsproblem mellan barnet och övriga familjen. Barn och ungdomar kan också fara illa på grund av sitt eget beteende, exempelvis på grund av missbruk, kriminalitet och annat självdestruktivt beteende eller för att de utsätts för hot, våld eller andra övergrepp från jämnåriga.

På socialstyrelsens hemsida finns läsning om anmälan när barn riskerar att fara illa. Se länk nedan:

<http://www.socialstyrelsen.se/barnochfamilj/barnochungaisocialtjansten/anmalanarbarnfarilla>

I 29 kap. 13 § skollagen påminns om förskolans och skolans verksamhetens anmälningsskyldighet till socialnämnden enligt 14 kap. 1 § andra stycket SoL.

Anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL innebär att bland annat myndigheter vars verksamhet berör barn och unga och myndigheter inom hälso- och sjukvården samt anställda hos sådana myndigheter är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Samma anmälningsskyldighet gäller för de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område. En person som i sin tjänst har

anmälningsskyldighet kan inte vara anonym när hen gör sin anmälan.

Anmälningsskyldigheten gäller både för den kommunala skolan, förskolan och skolbarnsomsorgen och för den enskilt drivna förskolan samt den fristående skolan och fritidshemmen. All personal har skyldighet att anmäla oro för ett barn till socialnämnden. Det kan vara lämpligt att den som är ansvarig för verksamheten stöttar personalen och eventuellt står för anmälan. Anmälningsskyldiga ska även lämna uppgifter till socialtjänsten under pågående utredning.

Kännedom om eller misstanke om att ett barn far illa ska alltid genast anmälas till socialnämnden. Om oro för ett barns situation uppkommit då och då under terminen, men inte lett till anmälan, undvik om möjligt att göra anmälan i samband med terminsslutet. Gör i så fall anmälan tidigare på terminen för att möjliggöra ett nära och gott samarbete mellan hemmet, skolan och socialtjänsten i det enskilda ärendet.

Unga över 18 år

För unga över 18 år gäller inte anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § andra stycket SoL, men skolan (ej skolläkare eller skolsköterska) kan efter en intresseavvägning ändå bryta sekretessen och göra en anmälan till socialtjänsten med stöd av den så kallade generalklausulen, 10 kap. 27 § OSL, om en person över 18 år missköter skolan på grund av missbruk, kriminalitet eller annan oro. Enligt generalklausulen, 10 kap. 27 § OSL, får en sekretesskyddad uppgift lämnas till en myndighet, men inte till en enskild, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Elevehälsans medicinska del kan inte använda generalklausulen men skolläkare/skolsköterska kan enligt 25 kap. 12 § OSL lämna uppgifter om en enskild eller närstående till denne, till en annan myndighet inom hälso- och sjukvården eller till socialtjänsten, om det behövs för att ge den enskilde nödvändig vård, behandling eller annat stöd och denne fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga läsningsmedel, **eller** vårdas med stöd av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård eller lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård.

Socialtjänstens befogenheter

När det gäller barn som kan vara i behov av skydd eller stöd har socialtjänsten ett långtgående utredningsansvar. Om socialtjänsten får kännedom om något som kan innebära att nämnden kan behöva ingripa till ett barns skydd eller stöd kan en utredning genomföras oavsett barnets eller vårdnadshavarens inställning. Även om socialtjänsten kan genomföra en utredning utan medverkan från den berörda familjen bygger socialtjänstlagen på frivillighet, och det är i praktiken ytterst viktigt att få tillstånd ett bra samarbete med både barnet och vårdnadshavarna för att en utredning ska leda till behövliga insatser. Detsamma gäller om utredningen gäller en ungdom som fyllt 18 år. Socialtjänsten kan göra utredningar oberoende av samtycke, när det gäller personer som har fyllt 18 år men inte 20 år, när det kan bli aktuellt att tillämpa Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, men även här gäller att tydlighet i skolans, socialtjänstens och föräldrarnas ansvar och roller underlättar ett bra samarbete.

- En utredning ska leda fram till en bedömning av om barnet/den unga eller vårdnadshavarna har behov av insatser från socialtjänsten.
- Vårdnadshavarna och/eller barnet, om han eller hon är över 15 år, kan välja om man vill ta emot den föreslagna insatsen, enligt socialtjänstlagen, och ska i så fall vara delaktiga i utformandet av insatsen.
- Om vårdnadshavarna och/eller den unge om han eller hon fyllt 15 men inte 18 år tackar nej till föreslagna stödinsatser kan socialtjänsten enligt 11 kap. 4a § SoL besluta om uppföljning om det kvarstår en stor oro över barnet. Uppföljningen får pågå under högst två månader efter det att utredningen avslutades. Vid uppföljning har socialtjänsten samma befogenheter som vid en utredning. Detta innebär att socialtjänsten kan kontakta skolan eller förskolan för att få information om barnets situation även om vårdnadshavarna inte vill det.
- Om vårdnadshavarna för barn under 15 år tackar nej till föreslagna insatser och barnet samtidigt uppfyller kriterier för ett omhändertagande enligt LVU ska socialnämnden vid förvaltningsrätten ansöka om vård enligt LVU. När den unge fyller 15 år blir han eller hon part vilket innebär att dennes samtycke också blir avgörande. Nämnden kan behöva ansöka om vård med stöd av LVU även i avsaknad av dennes samtycke.

- Socialnämnden får enligt 6 § LVU besluta att den som är under 20 år omedelbart skall omhändertas, om 1) det är sannolikt att den unga behöver beredas vård med stöd av LVU, och 2) rättens beslut om vård inte kan avvaktas med hänsyn till risken för den unges hälsa eller utveckling eller till att den fortsatta utredningen allvarligt kan försvåras eller vidare åtgärder hindras.

Hur och när gör man en anmälan?

Om osäkerhet råder om och hur en anmälan ska göras i det aktuella fallet, kan stadsdelsförvaltningens mottagnings- alternativt barn- och ungdomsgrupp konsulteras. I detta skede kan barnets och/eller familjens situation diskuteras utan att barnets identitet uppges. Det är viktigt att komma ihåg att ansvaret för om en anmälan ska göras eller inte vilar på anmälaren. Under icke kontorstid kan socialjouren vara behjälplig för en konsultation.

Oavsett vad barnet befinner sig i för situation är det misstanken eller kännedomen om att barnet far illa som är utgångspunkten för om en anmälan ska göras eller inte.

När en anmälan är gjord kan den inte återtas.

Om den information förskolan, skolan eller korttillsynen har inte kräver en omedelbar anmälan till socialnämnden, bör anmälan snarast skickas skriftligen till socialnämnden.

En anmälan görs till socialtjänsten i den stadsdelsförvaltning där barnet bor. Vid växelvis boende gäller den adress där barnet är folkbokförd. Socialtjänsten ansvarar för att barnets vårdnadshavare får ta del av innehållet i anmälan och får veta vem som står bakom den. Informationen bör innehålla en konkret beskrivning över de misstankar om att barnet far illa som uppstått. Egna värderingar, eventuella förklaringar eller förslag på lösningar på problemet ska undvikas, då ansvaret för utredningen och eventuella åtgärder som vidtas är socialtjänstens.

Vid misstanke om våld, övergrepp eller hedersrelaterad problematik

Anmälan till socialnämnd ska ske genast om det föreligger ett skyddsbehov för barnet/den unga, till exempel vid misstanke om att föräldrar utsatt barnet/den unga för misshandel eller sexuella övergrepp eller hedersrelaterat förtryck. Vid en sådan situation ska skolan inte informera vårdnadshavarna om att en anmälan görs.

När det står klart att en anmälan ska göras, kontaktas stadsdelsförvaltningens mottagningsgrupp eller motsvarande. Alla stadsdelsnämnder är skyldiga att ha en beredskap för att ta emot anmälningar som gäller barn eller unga under kontorstid.

Stadsdelsförvaltningens växel känner till vem som ska kontaktas när det gäller en anmälan om ett barn som far illa eller som riskerar att fara illa. Muntliga anmälningar bör kompletteras i efterhand med en skriftlig anmälan till ansvarig socialtjänst. JO har i flera beslut ansett att en anmälan som rör barn enligt 14 kap. 1 § SoL bör göras skriftligen med hänsyn till de ingripande åtgärder av socialnämnden som den kan medföra.

Om behovet uppstår efter kontorstid och en anmälan inte bör vänta till nästa dag, är stadens socialjour ansvarig för att ta emot anmälan. Socialjouren har befogenheter att vidta åtgärder och överför ärendet till ansvarig stadsdelsförvaltning nästföljande vardag.

Om utredning redan pågår

Även om en anmälan är gjord, är det viktigt att en ny anmälan görs vid återkommande oro för samma barn. Anmälaren är även skyldig att meddela om förhållandena förändras eller om tidigare lämnade uppgifter visar sig vara felaktiga.

Vad händer efter en anmälan?

Återkoppling i form av en bekräftelse till den verksamhet som gjort anmälan om att anmälan har mottagits bör alltid göras. Denna bekräftelse ska dokumenteras, antingen i personakten eller i det dokument där skälen till att inte inleda utredning redovisas. Socialtjänsten har möjlighet att på eget initiativ eller på begäran av den som gjort anmälan (gäller endast anmälningsskyldiga) berätta om anmälan har lett till att en utredning inletts eller om en utredning inte inletts. Socialtjänsten kan även berätta om en utredning redan pågår. Däremot råder sekretess om innehållet i utredningen, såvida inte vårdnadshavaren (och unga över 15 år) lämnar samtycke till att sekretessen hävs.

Anmälningsmöte

Socialtjänsten bör, vilket framgår av 14 kap. 1a § SoL, erbjuda ett anmälningsmöte för barnet, vårdnadshavaren och anmälaren om det är lämpligt utifrån barnets bästa. Rutiner för dessa möten ska framgå i de lokala samverkansöverenskommelserna. Tiden för att bestämma om en utredning ska inledas eller inte är angiven till

maximalt 14 dagar i lagtexten. För att socialtjänsten ska kunna hålla denna tid är det därför av största vikt att den anmälände skolan, socialtjänsten och vårdnadshavarna kommer överens om en tid för anmälningssmöte inom de 14 dagarna, i de fall ett anmälningssmöte är lämpligt.

Stöd för samverkan

BBIC (Barns behov i centrum) stödmaterial *Samverkan för barnets utbildning – Tvärprofessionellt samarbete mellan socialtjänst och förskola och skola*, syftar till att underlätta tvärprofessionellt samarbete mellan socialtjänst och förskola och skola. Materialet är utarbetat av Socialstyrelsen med stöd av Skolverket. Materialet ger stöd i två situationer, när socialtjänsten konsulterar en skola kring ett barn samt när socialtjänsten efterfrågar skriftlig information om ett barn. I BBIC finns två material för konsultation, ett för förskola och ett för skola. Materialet innehåller frågor som rör barnets utveckling och är baserade på kända risk- och skyddsfaktorer för utsatthet och psykosocial problematik. Socialtjänsten i Stockholms stad använder BBIC och dessa material ska därför användas som stöd vid en intervju. När socialtjänsten behöver få skriftlig information från förskola eller skola, används lämpligen de mallar som tagits fram inom BBIC som stöd; Utlåtande till socialtjänsten för förskolan respektive utlåtande till socialtjänsten från skolan.

I nedan länk finns informationsmaterial gällande stöd i samverkan socialtjänst skola samt förskola.

<http://www.socialstyrelsen.se/barnochfamilj/bbic/bbic-material>

Socialtjänst och skola behöver, förutom med varandra, samarbeta med andra aktörer, ibland tillsammans, ibland var för sig, gällande kriminalitet, missbruk inklusive spel om pengar, hedersproblematik, våldsbejakande extremism samt psykisk ohälsa. Vanliga aktörer i denna samverkan är polis, Origo resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld för Stockholms län samt hälso- och sjukvården.

Kontaktuppgifter till stadsdelsförvaltningarna

Kontaktuppgifter till stadsdelsförvaltningarna finns på www.stockholm.se. Där finns även kontaktuppgifter till socialjouren som har öppet dygnet runt.

10. Samverkansrutiner mellan socialtjänsten och skolan när barn och unga placeras eller får insatser utanför det egna hemmet

Det är ur elevens synpunkt mycket betydelsefullt att skolgången inte bryts vid en placering. Detta gäller både grundskole- och gymnasieelever. Informationsöverföringen mellan skolorna behöver därför ske snabbt oavsett om det är mellan kommunala eller fristående skolor. Lika viktig är informationsöverföringen mellan skolorna när eleven avslutar placeringen och återvänder till en ordinarie skola.

När en utredning om ett barns behov av skydd eller stöd pågår enligt 11 kap. 1 § SoL och det börjar stå klart att den kan leda till förslag om en placering av barnet behöver socialtjänsten, skolan, vårdnadshavare och andra samarbetsparter arbeta fram en gemensam plan för samordning av fortsatta insatser. Detta gäller oavsett huvudmannaskap i mottagande och avlämnande skola. Vid en tidsbegränsad placering i jourhem, HVB eller stödboende är eleven som regel fortfarande folkbokförd i sitt hem i Stockholms stad och staden ansvarar för att eleven får den vård och utbildning hon eller han har rätt till.

Konsultationsdokument (BBIC-formulär som används vid genomförandet av socialtjänstens utredning) ska alltid användas av socialtjänsten som underlag till utredningen om hur barnets skolsituation ser ut. Eftersom sekretess föreligger mellan skola och socialtjänst, måste utbildningsbehovet beskrivas för den mottagande skolan, vilket sker i enlighet med 3 kap. 12j § skollagen. Den avlämnande skolan ansvarar för detta.

Socialtjänsten ska inhämta samtycke från vårdnadshavare och om det är aktuellt, den unge, rörande samverkan med skolan. Om ett samtycke lämnas kan uppgifter som annars omfattas av sekretess lämnas över till skolan. Om samtycke lämnas så ansvarar socialtjänsten för att informera utbildningsförvaltningen i den kommun där eleven ska fortsätta sin skolgång under placeringen samt utbildningsförvaltningen i hemkommunen. Vidare ansvarar socialtjänsten för att kontakta rektor på avlämnande och

mottagande skolor om överlämning, för att dessa ska upprätta kontakt och förbereda överlämning.

Den skola eleven lämnar ska enligt 3 kap. 12j § skollagen, vid en placering av en elev, för den nya skolan beskriva elevens utbildningsbehov/-situation genom att överlämna de dokument skolan har om eleven som till exempel individuell utvecklingsplan/studieplan, eventuella extra anpassningar, eventuella utredningar samt åtgärdsprogram, det vill säga sådana uppgifter om eleven som behövs för att underlätta övergången för eleven. Dessa handlingar kan inte utan sekretessprövning överlämnas till mottagande skola. Skolan behöver också ta ställning till om elevhälsojournal eller dylikt behöver lämnas till den nya skolan, så att elevens hälsokontroller, eventuella vaccinationer med mera uppmärksammas. Observera att samtycke från vårdnadshavare och/eller elev kan behöva inhämtas i dessa situationer, beroende på sekretess. Mottagande skola rekvirerar, efter samtycke, elevhälsojournalen.

Ansvarsfördelning

Folkbokföringskommunen har ett uppföljningsansvar när det gäller en elevs rätt till utbildning.

Socialtjänsten i den kommun som beslutat om placeringen har ansvaret för att följa vården/behandlingen.

När ett barn ska återvända till hemmet/staden (vid alla former av placeringar) behöver kontakt etableras i ett tidigt skede med den förskola eller skola som barnets vårdnadshavare ansöker till. Informationsöverlämning sker då på samma sätt som vid en placering, beskrivet ovan.

BUS samverkan

Kommunerna i Stockholms län och Region Stockholm (dåvarande Stockholms läns landsting) har sedan 2012 en gemensam överenskommelse om samverkan kring barn i behov av särskilt stöd (BUS). Syftet med överenskommelsen är att utveckla och förbättra samverkansstrukturer mellan förskola, grundskola, gymnasieskola, socialtjänst, habilitering, barn- och ungdomspsykiatri och barnmedicin, till förmån för barnens behov.

I Stockholms stad finns åtta verksamma BUS-grupper (omfattar samtliga stadens stadsdelsförvaltningar), gemensam ledning- och styrningsgrupp för flera huvudmän som tillsammans arbetar med

att förbättra livsvillkoren för barn i behov av särskilt stöd. Samtliga BUS-grupper har idag en lokal överenskommelse som ska konkretisera hur samverkan ska se ut gällande de barn som avses i överenskommelsen.

Samordnad individuell plan (SIP)

I 2 kap. 7 § SoL liksom i 16 kap. 4 § hälso- och sjukvårdslag (2017:30), HSL, finns bestämmelser om att samordnade individuella planer ska upprättas för personer som behöver insatser från både socialtjänsten och från hälso- och sjukvården om så behövs för att personen skall få sina behov tillgodosedda.

Det är landstinget och kommunen som är skyldiga att upprätta en samordnad individuell plan när de bedömer att det behövs. Däremot kan andra föreslå att en samordnad individuell plan upprättas och även delta i arbetet med planen.

Syftet med planen är att underlätta för barnet/den unga och dennes familj och säkerställa samarbetet mellan huvudmännen så att enskildas samlade behov av hälso- och sjukvård och socialtjänst tillgodoses. Den enskilda personen måste alltid ge sitt samtycke till att få en samordnad individuell plan.

Finns det som ska finnas i en samordnad individuell plan redan i en genomförandeplan enligt SoL eller LVU, behöver ingen SIP upprättas.

Kallelse till eller deltagande vid ett SIP-möte fräntar inte de inblandades anmälningsskyldighet.

Individuell plan enligt 10 § LSS

I samband med att en LSS-insats beviljas ska den enskilde erbjudas att en individuell plan enligt 10 § LSS med beslutade och planerade åtgärder upprättas i samråd med honom eller henne. Den enskilde som beviljats en insats ska när som helst kunna begära att en plan upprättas, om det inte redan har skett. I planen ska även åtgärder som vidtas av andra än kommunen eller landstinget redovisas. Planen ska omprövas fortlöpande och minst en gång om året.

En individuell plan kan beskrivas som den enskildes egen ”karta” med syftet att ge den enskilde inflytande över de insatser som planeras och en överblick över när olika insatser ska komma ifråga. Den individuella planen ska möjliggöra full delaktighet i planeringen av insatserna och utgå från den enskildes egna mål,

intressen och önskemål samt utformas så att den ger möjlighet till uppföljning och revidering. Det är den enskilde som avgör planens omfattning och som styr innehållet i planen.

Administrativt enkla former bör eftersträvas och ansvarsfördelning bör klargöras i planen (vem gör vad och när?). Barn ska utifrån ålder, mognad och utveckling ges möjlighet att delta i planeringen av samordningen.

Finns det som ska finnas i en samordnad individuell plan redan i en individuell plan enligt LSS, behöver ingen SIP upprättas.

Skolsociala team

Skolsociala team avser att stärka skolans ordinarie skolsociala uppdrag genom ett närmare och strukturerat samarbete med medarbetare från socialtjänstens förebyggande verksamheter. Skolans ansvar att genast anmäla till socialtjänsten om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa, påverkas inte av samverkan i det skolsociala teamet, utan kvarstår oförändrat. Detsamma gäller för socialtjänstens medarbetare som utifrån egna iakttagelser om att den unge far illa eller riskerar att fara illa, kan behöva föra uppgiften vidare till den enhet inom socialtjänsten som arbetar med utredningar av barn.

Utgångspunkten för skolsociala team syftar till att förstärka skolans arbete med elever som har hög frånvaro eller anses ha påtaglig risk för ökad frånvaro och låg målpuppfyllelse samt bidra till att skapa goda förutsättningar för optimal utveckling och trygga uppväxtvillkor.

Det tvärprofessionella skolsociala teamet ska bestå av medarbetare i skolan, exempelvis befintlig kurator och specialpedagog i elevhälsoteamet, som på en del av sin tjänst ingår i teamet, samt särskilt utsedda medarbetare från socialtjänstens öppenvårdsverksamhet som har förmåga, kunskap och erfarenhet av att samverka kring skolsociala insatser riktade till eleven, vårdnadshavarna och elevens kamratnätverk.

Skolsociala team utvecklas för närvarande i stadens sju ytterstads stadsdelsförvaltningar.

Jourhem

En möjlig insats i akuta lägen är att placera barnet i ett jourhem. Jourhem är en familj som är utredd och godkänd för att ta emot barn för tillfälliga, kortvariga placeringar. Ett jourhem kan även vara hos en släkting eller annan närstående. I dessa fall krävs inte

ett särskilt godkännande av hemmet. Vid en jourhemsplacering är barnet fortsatt folkbokfört i sitt hem och går kvar i sin vanliga skola. Om detta inte är möjligt behöver skolan, socialtjänsten, jourhemmet och vårdnadshavarna se till att barnet följer undervisningen i en annan kommunal eller fristående skola.

Utredningen fortsätter under vistelsen i jourhemmet och kan utmytna i ett beslut om att barnet ska flytta hem igen eller att barnet ska placeras stadigvarande i ett familjehem.

Vid jourhemsplaceringar (och andra placeringar under utredningstiden) är behovet av samverkan stort.

Vid en placering i jourhem via något av stadens upphandlade jourhemsföretag ingår vid behov SL-kort i placeringskostnaden.

Placering i hem för vård eller boende (HVB)

Ett HVB, hem för vård eller boende, är ett boende som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse tillsammans med insatser i form av vård eller behandling. Vid en placering i HVB är eleven fortsatt folkbokförd i Stockholms stad och utbildningsförvaltningen ersätter skolan för utbildningskostnaderna. Stadsdelsförvaltningen ersätter HVB för vård och boende.

När det gäller en elevs utbildning under en placering i HVB ska eleven gå i en kommunal eller fristående skola och skrivs in i denna skola. Vissa HVB har en egen, av Skolinspektionen, godkänd fristående skola.

Om eleven kommer att gå i en kommunal skola i annan kommun eller i en fristående skola kontaktar skolan utbildningsförvaltningens avdelning för ekonomi och styrning, enheten för ersättning och skolplikt för beslut i ersättningsfrågan (interkommunal ersättning respektive ersättning för elev i fristående skola). Om en elev på en fristående skola bedöms ha omfattande behov av särskilt stöd för att nå utbildningens mål kontaktas avdelningen för utveckling och samordning, uppföljningsenheten för ansökan om tilläggsbelopp.

När elev, som fullgjort sin skolplikt, placeras i ett HVB behöver socialtjänsten i samverkan med HVB försäkra sig om att eleven har sökt och blivit antagen i gymnasieskola alternativt mottagen i gymnasiesärskola. Om eleven inte har en plats i

gymnasieskola/gymnasiesärskola ska föreståndare eller skolansvarig vid HVB kontakta utbildningsförvaltningens gymnasieavdelning, skolslussen. För att ersättning ska ges för utbildning måste eleven ha valt och vara inskriven i gymnasieskola/gymnasiesärskola.

Familjehemsplacering

Ett familjehem är ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden eller motsvarande tar emot barn och ungdomar för stadigvarande vård och fostran och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt. När en familjehemsplacering inleds, ändras eller upphör, ska barnets folkbokföring ändras, så att barnet är folkbokfört där han eller hon bor. Det är viktigt att socialtjänsten bevakar att folkbokföringen sker enligt gällande regler. För att eleven ska få bästa möjliga skolgång behöver socialtjänsten etablera en kontakt mellan lämnande och mottagande skola, så att de kan utbyta kunskap och erfarenheter om barnets behov när det gäller till exempel skolgången. Se beskrivning ovan, i kapitlets inledning.

När en elev ska återvända till hemmet och staden, behöver kontakt etableras i ett tidigt skede med den skola som vårdnadshavaren väljer.

Skola där behandlingsinsatser utförs

En form av öppenvård är skolgång kombinerad med behandling av barnet och familjen i privat/fristående regi (barnet/den unge bor hemma). Målgruppen för en skola som är belägen vid en dagverksamhet som erbjuder behandlingsinsatser är barn och unga med en komplex problematik.

Utbildningen på en fristående grundskola får enligt 10 kap. 35 § skollagen begränsas till att avse

- vissa årskurser
- elever som är i behov av särskilt stöd och
- vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för.

Detta innebär att en fristående grundskola får begränsa sitt mottagande till elever med behov av särskilt stöd. I allmänt språkbruk kallas ofta sådana skolor för ”resursskolor”. Ett litet antal sådana skolor är belägna vid dagverksamheter som erbjuder behandling som bedrivs integrerat med skolan. Behandlingen omfattar både individuellt stöd och familjesamarbete.

Vårdnadshavare som vill välja en fristående skola som är belägen vid en dagverksamhet som erbjuder behandling enligt ovan, gör lämpligen en ansökan om bistånd till stadsdelsförvaltningen för

den del av verksamheten som avser behandling. Denna ansökan leder till en utredning av barnets behov av psykosocial behandling enligt socialtjänstlagen. En sådan insats beviljas eller avslås enligt 4 kap. 1 § SoL. Stadsdelsförvaltningarna har egna verksamheter som bedriver öppenvård för barn, unga och deras familjer. Om dessa insatser kan anses likvärdiga och tillgodoser det eventuella behovet av behandling kan stadsdelsnämnden avslå ansökan om behandling på den sökta dagverksamheten och istället erbjuda öppenvård i egen regi, lämpligen i samverkan med den skola eleven redan går i eller annan skola som vårdnadshavaren söker till.

Beslut om att ta emot eleven i skolan fattas av den fristående skolan.

Placeringar i särskilda ungdomshem som drivs av Statens institutionsstyrelse (SiS)

I 24 kap. skollagen finns bestämmelser om vissa *särskilda utbildningsformer* och annan pedagogisk verksamhet som bedrivs i stället för utbildning inom skolväsendet.

Ett särskilt ungdomshem enligt 12 § LVU är ett hem med särskilda befogenheter och som drivs av SiS. Som huvudregel krävs, för att vara placerad på ett särskilt ungdomshem, att den unga är omhändertagen enligt 1 och 3 §§ LVU, det vill säga på grund av den ungas eget beteende. Placering på särskilt ungdomshem kan även undantagsvis ske när en ung person är omhändertagen enligt 1 och 2 §§ LVU, det vill säga på grund av brister i omsorgen, men den unga får då inte placeras på en låst avdelning. SiS särskilda ungdomshem kan även ta emot unga placerade enligt SoL men inte på låst avdelning. Även unga dömda till sluten ungdomsvård enligt lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård; LSU är placerade på SiS särskilda ungdomshem. Skolverksamheten inom SiS ingår som en del av vården och erbjuds på samtliga SiS institutioner. Lagkraven på skolverksamheten vid SiS ungdomshem följer i de allra flesta avseenden kraven inom skolväsendet, till exempel vad gäller huvudmannens och rektors ansvar och befogenheter när det handlar om elevers rätt till utbildning.

Under vistelse i ett sådant hem som avses i 12 § LVU ska skolpliktiga barn, som inte lämpligen kan fullgöra sin skolplikt på annat sätt, fullgöra den genom att delta i utbildning vid hemmet vilket regleras i 24 kap. 8 § skollagen. En elev som befinner sig på ett särskilt ungdomshem kan behöva stå under särskilt

noggrann tillsyn och kan underkastas vissa begränsningar i sin frihet för att behovet av vård och ordning i hemmet ska kunna tillgodoses. En nödvändig avvikelse från tillämpliga bestämmelser i skollagen får därför göras med hänsyn till de vårdinsatser SiS har att utföra. En sådan avvikelse kan till exempel handla om att det inte finns möjlighet att bevilja permission till en elev för att genomföra arbetsplatsförlagt lärande eller praktik utanför ungdomshemmet. En bedömning ska göras i varje enskilt fall och en avvikelse ska kunna motiveras utifrån elevens behov och situation. Avvikelserna får aldrig vara generella utan endast gälla för enskild elev utifrån dennes förutsättningar och behov. De får inte heller ha en längre varaktighet än nödvändigt.

Den kommun där eleven är folkbokförd har skyldighet att bevaka att eleven faktiskt går i skolan. Om en elev vistas vid ett särskilt ungdomshem svarar huvudmannen (SiS) för att utbildning anordnas, men folkbokföringskommunen måste förvissa sig om att eleven vistas i ett sådant hem och dessutom fullgör skolplikten. För att kommunen ska ha möjlighet att fullgöra sitt ansvar med skolpliktsbevakning enligt ovan måste socialtjänsten meddela utbildningsförvaltningen när beslut om en placering på särskilt ungdomshem tas.

Den elev som inte längre är skolpliktig och som är placerad vid ett särskilt ungdomshem och som inte lämpligen kan fullgöra skolgång på annat sätt ska enligt 24 kap. 9 § skollagen genom huvudmannens försorg ges möjlighet att delta i utbildning som motsvarar sådan utbildning som erbjuds i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan.

Utbildningen vid de särskilda ungdomshemmen anordnas av huvudmannen för hemmet. Skolinspektionen har tillsyn över utbildningen. Utbildningen ska för skolpliktiga elever, med nödvändiga avvikelser, motsvara utbildningen i grundskolan eller i förekommande fall grundsärskolan eller specialskolan. SiS ska bedriva särskoleundervisning om elevens hemkommun (det vill säga folkbokföringskommunen) har beslutat om inskrivning, det vill säga mottagande i särskolan.

Stockholms stad och SiS har tecknat ett samverkansavtal, SIS:am, (bilaga) när det gäller rutiner för unga som placeras i ett särskilt ungdomshem.

Socialtjänsten ansvarar för att kontakt snarast, när det är klart med placering, etableras mellan det särskilda ungdomshemmet och den skola eleven senast gått i. Om det är oklart i vilken grundskola eleven senast varit inskriven i kontaktas utbildningsförvaltningens avdelning för ekonomi och styrning, enheten för ersättning och skolplikt. SiS har vid utskrivning ansvar för att återkoppla elevens utbildningsresultat till den skola där eleven kommer att fortsätta sin utbildning.

När elev/unga som placerats har fullföljt sin skolplikt behöver socialtjänsten i samverkan med det särskilda ungdomshemmet försäkra sig om att eleven har sökt och blivit antagen i gymnasieskola alternativt mottagen i gymnasiesärskola. Om eleven inte har en plats i gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska rektor vid ungdomshemmet kontakta utbildningsförvaltningen.

SiS/ungdomshemmet fakturerar respektive stadsdelsförvaltning för både vård och skola. Skolkostnaden särredovisas på fakturan från SiS. Stadsdelsförvaltningen internfakturerar i sin tur utbildningsförvaltningen. Fakturering ska ske minst en gång per termin (halvår). När det gäller asylsökande barn och unga återsöker stadsdelsförvaltningen hela kostnaden, inklusive skolkostnaden, som vårdkostnad, från Migrationsverket. Kostnaderna ersätts enligt förordning (2017:193) om statlig ersättning för asylsökande m.fl.

En dom enligt LSU är en straffrättslig påföljd vilket inte medför några skolkostnader för kommunen. Vård enligt LSU kan dock övergå till vård enligt LVU med fortsatt placering på ett särskilt ungdomshem. Vid en sådan övergång ska socialtjänsten informera utbildningsförvaltningen med anledning av att skolkostnader uppstår. Enheten för ersättning och skolplikt kontaktas för fakturering av sådana skolkostnader när det gäller grundskoleelever. Gymnasiestaben, skolslussen, kontaktas för fakturering av sådana skolkostnader när det gäller gymnasieelever.

Elev med skolgång inom SiS skrivs in i det särskilda ungdomshemets skola.

Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS

Familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt 9 § 8 punkten LSS är insatser som kan komma

ifråga först om ett barn, trots stödinsatser i hemmet, inte kan bo kvar där till följd av funktionsnedsättning. Insatsen utgör ett komplement till föräldrahemmet. Innan familjehem eller barn- och ungdomsboende enligt LSS aktualiseras prövas först alla möjligheter för att barnet genom insatser i hemmet ska kunna bo kvar hos föräldrar/förälder. Om det inte är möjligt är familjehem den form som i första hand ska komma i fråga. I andra hand kan bostad med särskild service övervägas. Samma rutiner som gäller för samverkan mellan skola och socialtjänst vid familjehemsplacering enligt SoL, gäller för insatsen familjehem och bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS.

Familjehem enligt LSS

Vid en familjehemsplacering enligt LSS folkbokförs barnet i kommunen där familjehemmet är beläget. Detta innebär att det är den kommun där barnet bor som har det fulla ansvaret för barnets utbildning och skolgång. Det är av största vikt att ett samarbete snarast etableras med barnets nya folkbokföringskommun så att barnets rätt till utbildning tillgodoses på bästa sätt. För att eleven ska få bästa möjliga skolgång behöver socialtjänsten stöd av den skola eleven lämnar inför placeringen i familjehem och ny skola.

I grunden har familjehem enligt LSS samma innebörd som i SoL och förbehålls barn och unga till och med avslutad gymnasie(sär)skola. I handläggarens beställning av familjehemsinsatsen anges mål och syfte med insatsen liksom barnets förutsättningar och behov. En genomförandeplan ska alltid upprättas för insatsen där man beskriver hur insatsen ska utformas konkret och vilka andra huvudmän och aktörer som barnet/den unga behöver kontakt med. Detta görs normalt sett av utförare i samråd med kommunens handläggare samt familjehemmet, vårdnadshavare och barnet själv.

Om en familjehemsinsats enligt LSS avbryts och ersätts med insatsen bostad med särskild service enligt LSS bör barnet åter folkbokföras hos vårdnadshavarna. Detta för att inte vara fortsatt folkbokförd i ”fel” kommun när det gäller betalningsansvaret för skolgången.

Inför en återgång till hemmet och staden behöver kontakt etableras i ett tidigt skede med den skola som barnets vårdnadshavare ansöker till eller med utbildningsförvaltningen.

Bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS

Om ett barn har så speciella behov så att det inte kan bo i föräldrahemmet och behöver omvårdnad av personal med speciell kompetens och specialanpassningar i boendet kan bostad med särskild service vara ett bättre alternativ än familjehem. Intellectuell funktionsnedsättning (utvecklingsstörning) i kombination med dövblindhet eller autism är exempel på funktionsnedsättningar som kan medföra mycket speciella behov av stöd. Boendet ska utgöra en kompletterande varaktig uppväxtmiljö och vara utformat så att det ger goda möjligheter att behålla en bra kontakt med föräldrar, vårdnadshavare och syskon.

Bostad med särskild service enligt LSS för barn och ungdomar omfattas av stadens valfrihetssystem enligt Lag (2008:962) om valfrihetssystem, LOV, med länet som geografisk gräns.

Skolgång vid boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS

Om en vårdnadshavare ansöker om familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdom enligt 9 § 8 punkten LSS (barnboende) eller en skolplacering som innebär att barnet inte kan bo kvar hemma, är samverkan mellan skola och socialtjänst en nödvändighet. Rätten till insatsen bostad med särskild service enligt 9 § 8 punkten LSS, och behovet av den, utreds av stadsdelsförvaltningen. Det är viktigt att skolgång och boende planeras samtidigt och i samverkan mellan skola och stadsdelsförvaltning och att det råder tydlighet i ersättningsfrågorna för såväl skola som stadsdelsförvaltning.

Om barnet redan bor i ett barnboende och ska byta skola är det viktigt att personalen i boendet underrättas om denna process. Detsamma gäller den omvända situationen; om barnet ska byta boende, då måste skolan få information om detta. Kommunikation mellan skola och barnboende måste ske utifrån gällande sekretesslagstiftning. Genom att inhämta samtycke från vårdnadshavare och i förekommande fall eleven, beroende på ålder och mognad, hävs sekretessen mellan skola och boende.

Det är viktigt att socialtjänsten bevakar att folkbokföring sker enligt gällande regler.

När barn eller unga ska återvända till hemmet i Stockholm behöver kontakt etableras i ett tidigt skede med den skola som barnets vårdnadshavare väljer. Om ungdomen ska gå i

gymnasieskola/gymnasiesärskola etableras samarbete med utbildningsförvaltningen.

Skolskjuts vid placering

Ett beslut av socialtjänsten att placera, det vill säga, flytta barnets vistelse till annan adress jämföras med ett beslut av vårdnadshavaren att flytta barnet till annan adress. Skulle skolan haft en skyldighet att tillhandahålla kostnadsfri skolskjuts, enligt skollagen, till en elev till följd av att vårdnadshavaren flyttat barnet, ska skolan vara skyldig i samma utsträckning att tillhandahålla skolskjuts även till det av socialtjänsten placerade barnet. Socialtjänsten ansvarar därefter för all kostnad som överstiger skolans skyldighet enligt ovan.

I stödmaterialens kapitel 13 finns länk till skolskjutsanvisningar. För behov av ytterligare vägledning för skola och socialtjänst kring ansvar vad gäller skolskjuts, ta kontakt med kontaktcenter Stockholm.

11. Barns skolsituation under vistelse i skyddat boende

De samverkansrutiner som beskrivs nedan gäller skolor som är belägna i Stockholm stad. Vid skyddsplaceringar i andra kommuner bör kontakt tas med den kommun där boendet ligger.

När någon blir utsatt för våld av någon närstående har denne efter bedömning enligt socialtjänstlagen rätt till bistånd om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Om skyddsbehovet är stort kan till exempel bistånd i form av skyddat boende bli aktuellt för vårdnadshavare med medföljande barn. Denna insats är ett bistånd till den vårdnadshavare som utsatts för våld. Vårdnadshavaren kan välja att ta med sig sina barn till boendet, men det är inte att betrakta som en placering av barnet/barnen.

Socialtjänsten har en skyldighet att bistå vårdnadshavaren som utsatts för våld och även barnen med de insatser som krävs. Socialtjänsten ska enligt stadens riktlinjer inleda en utredning av barnen, men kan avvakta något med att underrätta den andra vårdnadshavaren.

Det finns idag ett flertal skyddade boenden i Stockholms stad som tar emot kvinnor och deras barn från Stockholm och från andra kommuner. Vistelsetiden på det skyddade boendet varierar, men avsikten är att den ska vara så kortvarig som möjligt.

Vid en akut vistelse på ett skyddat boende är det vårdnadshavarens uppgift att informera barnens skola eller förskola om att barnen vistas där, men det kan ibland finnas behov av stöd från boendet med detta. Skolan bör av säkerhetsskäl inte veta var det skyddade boendet är beläget för att inte riskera att avslöja barnets vistelseadress. För att säkra barnets rätt till skolgång krävs en skyddsbedömning som görs i samråd med ansvarig socialsekreterare, boendet och den förälder som utsatts för våld. Skolgången bestäms enligt nedanstående.

Barnets skolgång

- Om det är möjligt, och med hänsyn till barnets/vårdnadshavarens skyddsbehov, går eleven kvar i sin ordinarie skola under tiden på det skyddade boendet.
- När det inte är möjligt att gå kvar i den ordinarie skolan ska elev i grundskola och grundsärskola erbjudas att delta i

undervisning vid en skola i närheten av det skyddade boendet. (Obs! Skolor belägna inom staden).

Anvisningar för när eleven tas emot i en skola i närheten av boendet

Berörd vårdnadshavare meddelar elevens ordinarie skola att eleven finns tillsammans med denne på skyddat boende.

Det skyddade boendet meddelar, efter samtycke från den placerade vårdnadshavaren, den skola som har skolpliktsansvar för den adress där det skyddade boendet är beläget att det finns ett barn på boendet som behöver en skolplacering. Denna skola ansvarar för att barnet får en skolplacering i närheten av det skyddade boendet.

Eleven skrivs in i den nya skolan. Eleven kan skrivas in även om enbart den ena av två vårdnadshavare skriver under ansökan. Elevens rätt till undervisning väger tyngre än att båda vårdnadshavarna skriver under i de fall där barnets skyddsbehov måste beaktas.

I rektors planering för mottagande av elev från skyddat boende är utgångspunkten att alla lösningar måste anpassas efter hotbild, elevens situation, ålder och behov av självständighet och andra omständigheter.

Avlämnande och mottagande skola måste samarbeta för att överlämnandet ska bli så bra som möjligt för eleven.

När elevens vistelse på skyddat boende avslutas ska eleven kunna återvända till den "ordinarie skolan" (kommunal eller fristående) om elevens och familjens situation i övrigt gör det möjligt. Behöver en annan skola väljas kan utbildningsförvaltningen vara behjälplig.

Elev som inte kan gå i skola utanför det skyddade boendet

När det varken är möjligt för en elev som vistas på ett skyddat boende att gå kvar i sin ordinarie skola eller gå i en skola i närheten av boendet behöver elevens skolsituation lösas på annat sätt. Rektor vid den skola där eleven gått behöver då besluta om anpassad studiegång enligt 3 kap. 12 § skollagen förlagd till det skyddade boendet. I beslutet får inte namn och adress till det skyddade boendet röjas. Ordinarie skola har fortfarande det

yttersta ansvaret för elevens undervisning under elevens vistelse vid ett skyddat boende

En av Stockholms stads kommunala grundskolor har i uppdrag att ansvara för samordning och genomförande av undervisning av elever på bland annat skyddade boenden belägna inom staden. För uppdraget finns särskilt anställd personal, Lärteamet. Det aktuella skyddade boendet kan bistå vårdnadshavare att ta kontakt med Lärteamet. Elevens ordinarie skola och den av Stockholms stad utsedda grundskola som har uppdraget för undervisningen måste samarbeta för att skolsituationen ska bli så bra som möjligt för eleven. I uppdraget att genomföra undervisning av elever boende på skyddat boende är utgångspunkten att alla lösningar måste anpassas efter hotbild, elevens situation, ålder och andra omständigheter.

Huvudansvaret för barnets skolgång ligger hos vårdnadshavare. Socialtjänsten ska när barn vistas i skyddade boenden ändå vara uppmärksamma på barnets skolgång och vid behov och efter samtycke från vårdnadshavare ta kontakt med utbildningsförvaltningen.

12. Unga som varken arbetar eller studerar

Kommunala aktivitetsansvaret

Kommunerna har enligt 29 kap. 9 § skollagen ett aktivitetsansvar för ungdomar som är folkbokförda i kommunen och som har fullgjort sin skolplikt eller har blivit folkbokförda i landet vid en tidpunkt då de inte hade skolplikt, som inte har fyllt 20 år och inte genomför utbildning i gymnasieskola eller gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning, inte har en gymnasieexamen, inte har ett gymnasiesärskolebevis, och inte har fullföljt utbildning som motsvarar gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan med godkänt resultat.

Hemkommunen ska erbjuda de ungdomar som avses lämpliga, individuella åtgärder. Åtgärderna ska i första hand syfta till att motivera den enskilde att påbörja eller återuppta en utbildning. Kommunen ska dokumentera sina insatser på lämpligt sätt samt föra register över de unga som omfattas.

I kommentarerna i Skolverkets allmänna råd om kommunens aktivitetsansvar för ungdomar framgår att det för att förebygga utanförskap är viktigt att samhällets insatser för dessa ungdomar tar hänsyn till individens förutsättningar, behov och önskemål för att påbörja eller återgå till utbildning, eller ge möjlighet till annan meningsfull sysselsättning och att det därför är av vikt att dessa faktorer är utgångspunkten för samhällets insatser och inte det offentliga organisering. Kommentarerna fastställer också att lagstiftningen innebär ett uttalat krav på att ungdomen ska erbjudas lämpliga individuella åtgärder, samt betonar att kommunen ska ha en aktiv relation med de ungdomar som omfattas av lagen. Arbetet med att samla information, kontakta ungdomar och erbjuda insatser ska genomföras under hela året och omfatta allt från kartläggning och uppsökande verksamhet för att hitta de berörda ungdomarna, till olika insatser för att i första hand motivera ungdomar att påbörja eller återuppta en utbildning.

Enligt 15 kap. 15 § skollagen finns en bestämmelse om att när en elev börjar eller slutar vid en gymnasieskola med en annan huvudman än hemkommunen, ska huvudmannen snarast meddela detta till elevens hemkommun. Detsamma gäller om en elev som inte fyllt 20 år utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning. Denna skyldighet påverkar inte huvudmannens

ansvar för att ge stöd eller särskilt stöd till elever, vilket regleras i samma lag och paragraf som ovan.

Socialtjänstlagen

Enligt 3 kap. 1 § SoL ska socialtjänsten genom uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningar för goda levnadsförhållanden och när det är lämpligt samverka med andra samhällsorgan och med organisationer och föreningar. I 5 kap. SoL finns särskilda bestämmelser kring olika målgrupper och när det gäller barn och unga ska socialtjänsten bland annat verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden och med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och unga som visat tecken till en ogynnsam utveckling.

I 5 kap. 7 § SoL anges vidare att socialnämnden ska verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Här avses också barn och unga med funktionsnedsättning. När det gäller placerade barn och unga ska socialtjänsten enligt 6 kap. 7 § SoL medverka till att de får lämplig utbildning.

Lagen om stöd och service till vissa funktions-hindrade (LSS)

I 15 § LSS beskrivs att till kommunens uppgifter hör bland annat att fortlöpande följa upp vilka som omfattas av lagen och vilka deras behov av stöd och service är. Kommunen ska vidare verka för att personer som omfattas av LSS får sina behov tillgodosedda och att de får tillgång till arbete eller studier. När en insats enligt LSS beviljas är kommunen skyldig att erbjuda den enskilde en individuell plan enligt 10 § LSS och verka för att dessa insatser samordnas. Den enskilde kan när som helst begära att en individuell plan upprättas. Sådana planer ska omprövas fortlöpande och minst en gång om året. Barn ska utifrån ålder, mognad och utveckling ges möjlighet att delta i planeringen av samordningen.

Roll- och ansvarsfördelning

I Stockholms stad har arbetsmarknadsnämnden ansvar för att samordna arbetet utifrån kommunens aktivitetsansvar. Ansvaret för att genomföra uppdragets olika delar är dock fördelat främst mellan arbetsmarknadsförvaltningen och utbildningsförvaltningen. Även stadsdelsförvaltningarna har i uppdrag att samverka med arbetsmarknadsförvaltningen inom uppdraget. Utbildningsförvaltningen har ansvaret för att

förebygga och förhindra skolavhopp, säkra övergång från grundskola till gymnasieskola, samt erbjuda studier för de unga som vill studera. Arbetsmarknadsförvaltningen har ansvar för det uppsökande arbetet, samt för att kartlägga behov, erbjuda stöd och motivera tillbaka till studier, eller arbete, samt stötta unga i att etablera kontakter med andra stödinsatser utifrån individuella behov. Stadsdelsförvaltningarna erbjuder stöd utifrån socialtjänstlagen, samt arbetar med fritidsverksamheter, fältverksamhet, samt andra förebyggande och stödjande insatser.

Insatser erbjuds av både Utbildningsförvaltning, Arbetsmarknadsförvaltning och Arbetsförmedling.

Nedan följer en mer detaljerad beskrivning av de olika parternas ansvarsområden.

Arbetsmarknadsnämnden

I arbetsmarknadsnämndens ansvar ingår:

- Samordning av Stockholms stads arbete utifrån kommunens aktivitetsansvar
- Att utföra och utveckla det uppsökande arbetet
- Att genomföra och utveckla motivationsarbete
- Att erbjuda fördjupad studie- och yrkesvägledning.
- Att utveckla samverkan med andra aktörer som erbjuder stödinsatser för att kunna stötta unga i att etablera kontakter utifrån individuella behov.
- Att erbjuda och genomföra insatser som inte ligger inom ramen för gymnasieskolan.
- Att övergripande följa upp och rapportera arbetet som sker inom ramen för kommunens aktivitetsansvar
- Att utveckla och samordna arbete kring registrering och dokumentation i de delar av skolplattformen som hanterar kommunens aktivitetsansvar.

Utbildningsnämnden

I utbildningsnämndens ansvar ingår

- Att erbjuda studier och studie- och yrkesvägledning
- Att arbeta för att förebygga och förhindra skolavhopp
- Att erbjuda insatser inom ramen för gymnasieskolan
- Samverkan mellan grundskola och gymnasieskola samt introduktionsprogrammen (IM) på stadens gymnasieskolor
- Att genomföra informationsinsatser om gymnasievalet, gymnasieskolans olika program med fokus på introduktionsprogrammen och om övergångar mellan

skolformer för studie- och yrkesvägledare och rektorer på både grund- och gymnasieskolor oavsett huvudman

- Resultatuppföljning av IM, inklusive insatser utifrån KAA som genomförs inom ramen för gymnasieskolan
- Att samverka med arbetsmarknadsnämnden i rapportering och uppföljning av hela uppdraget utifrån KAA

Stadsdelsnämnderna

I stadsdelsnämndernas uppdrag ingår att samarbeta med arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden i arbetet med kommunens aktivitetsansvar. I samarbetet ingår

- Att samverka ur ett individperspektiv kring målgruppen för KAA och erbjuda stöd och insatser utifrån socialtjänstlagen inför eller parallellt med insatser som genomförs av arbetsmarknadsnämnd eller utbildningsnämnd
- Att utifrån fritids- och fältverksamhet fungera som en samarbetspart i arbetsmarknadsnämndens lokala uppsökande arbete

Samverkan utgår i första hand från det lokala arbetet kring KAA och anpassas till lokala förhållanden. I stadsdelsnämndernas uppdrag ingår inte att erbjuda insatser utformade speciellt för målgruppen för KAA.

Insatser inom Kommunens aktivitetsansvar (KAA) för ungdomar som är placerade utanför Stockholm

Enligt Skollagen omfattas ungdomar oavsett vistelseort av kommunens aktivitetsansvar så länge de är folkbokförda i kommunen. Arbetsmarknadsnämndens möjlighet att erbjuda insatser är dock begränsade när det gäller ungdomar som befinner sig utanför Stockholms län. Nämnden kan till exempel erbjuda studie- och yrkesvägledning via telefon, samt information om möjligheter till stöd och insatser i Stockholm. Även motiverande samtal och stöd via Chatt, mail och telefon. Praktik eller annan daglig verksamhet/sysselsättning kan dock endast erbjudas i Stockholms län. Vid placering av ungdomar på annan ort är det därför viktigt att ta hänsyn till detta vid placeringen och säkerställa att den unge inom ramen för placeringen också kan erhålla stöd kring skola eller annan sysselsättning om skola inte är ett alternativ. Kommunen där ungdomen är placerad har bara ett ansvar för att erbjuda stöd i de fall ungdomen är folkbokförd i kommunen.

Arbetsmarknadsnämnden kan alltså om det är lämpligt ha löpande kontakt med ungdomen under placeringen och även kopplas in för planering inför hemkomst om skolsituationen inte är löst för ungdomen. Det går alltid bra att rådgöra med Arbetsmarknadsnämnden kring lämpliga lösningar.

13. Korttidstillsyn för skolungdom över tolv år samt korttidsvistelse enligt LSS

Korttidstillsyn för skolungdom över tolv år (KTT)

Riktlinjer om insatserna korttidstillsyn för skolungdom över tolv år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov, enligt 9 § 7 punkten LSS och korttidsvistelse, enligt 9 § 6 punkten LSS finns i dokumentet ”Handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktions-nedsättning”.

Skolan ska erbjuda fritidshem till och med vårterminen (till och med den 30 juni) det år då barnet fyller 13 år. Barn som omfattas av LSS och som därefter behöver fortsatt tillsyn och omvårdnad har rätt till korttidstillsyn för skolungdom över tolv år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov enligt LSS, om inte behovet tillgodoses på annat sätt. Anslutningen till skoldagen kan vara både på morgonen och på eftermiddagen. I staden tillämpas regeln att korttidstillsyn kan beviljas från och med den 1 juli det år barnet fyller 13 år.

Korttidsvistelse

Vissa barn som omfattas av LSS är beviljade korttidsvistelse något eller några dygn per månad.

I vissa fall åker barnet då direkt från skolan till korttidshemmet, och från korttidshemmet till skolan på morgonen. Då, liksom om barnet bor i bostad med särskild service, är det viktigt att beakta att vissa funktionsnedsättningar innebär extra stora behov av struktur och att samma rutiner gäller oavsett om barnet är i skolan, hemma, på korttidstillsyn eller på korttidsvistelse. Personal i de olika verksamheterna måste samverka, i samråd med vårdnadshavare, för att göra vardagen så bra som möjligt för barnet. Samtycke från vårdnadshavare krävs för att bryta sekretessen mellan de olika verksamheterna.

Skolskjuts

Bestämmelser om skolskjuts är beslutade av kommunfullmäktige och återfinns liksom färdtjänstavtalet på:

<http://www.stockholm.se/ForskolaSkola/Gymnasium/Resor-till-och-fran-skolan/>

Skolskjutsanvisningar för Stockholms stad:

<http://www.stockholm.se/PageFiles/166040/Reviderade%20skolskjutsanvisningar%20kf%202012-11-15.docx>

Färdtjänststavtalet finns också på:

<http://www.storsthlm.se/download/18.1ab94bf8153eb5e586252edc/1460035739412/Information%20om%20f%C3%A4rdtj%C3%A4nststavtalet.pdf>

Riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning, avsnitt 10.24.4:

[Riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning](#)

14. Övergång från gymnasie-särskola eller gymnasieskola till arbete, daglig verksamhet eller annan sysselsättning

Rutinerna nedan är ett komplement till stadens riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS och SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning och till riktlinjer för skolans område. Rutinerna ska också ses som en väg att verka för genomförande av funktionshinderspolitiken. 2018-05-28 antogs; Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023; av kommunfullmäktige. Programmet bygger på FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, den nationella funktionshinderspolitiken och på stadens vision om ett Stockholm som är tillgängligt för alla och ett föredöme i skyddet av mänskliga rättigheter. I programmet pekas åtta fokusområden som är prioriterade i staden ut.

Övergång från gymnasiesärskola eller gymnasieskola till arbete eller studier

För elever med funktionsnedsättning som går i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan ska inriktningen i första hand vara att komma ut i arbetslivet efter avslutad skolgång. En del av dessa elever behöver stöd till arbete eller fortsatta studier och därför är det viktigt att skolan har en etablerad kontakt med Arbetsförmedlingen. Skolan ska i samråd med varje enskild elev och eventuell företrädare ha etablerat kontakt med Arbetsförmedlingen när skolgången avslutas. Arbetsförmedlingen har ett eget ansvar att genom uppsökande verksamhet fånga upp elever som slutat gymnasiesärskolan, men behöver skolans hjälp med att hitta dem.

Om Arbetsförmedlingen bedömer att den enskildes funktionsnedsättning innebär att han eller hon saknar förutsättningar för arbete, kan det vara aktuellt för den enskilde att ansöka om daglig verksamhet eller sysselsättning. Om det av medicinska och andra underlag redan är uppenbart att den enskilde har behov av dagligverksamhet eller sysselsättning kan en kontakt med arbetsförmedlingen vara överflödigt.

Om elever har behov av stöd från socialtjänsten till följd av funktionsnedsättning ska eleven och eventuell företrädare

kontakta beställarenheten för stöd och service till personer med funktionsnedsättning i den stadsdelsförvaltning där eleven är folkbokförd. Skolan kan vara behjälplig med att hänvisa dit och vid behov ge kontaktuppgifter. Beställarenheten ska i sin tur uppmärksamma om den unge har andra behov av stöd från socialtjänsten, till exempel från individ- och familjeomsorgen, från enheten för ekonomiskt bistånd (försörjningsstöd) eller om den unge har behov av insatser från andra huvudmän eller myndigheter.

Rutiner och handläggning om den enskilde är i behov av stöd från socialtjänsten

- a) Ett år innan en elev avslutar gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning bör eleven och eventuell företrädare, ta en första kontakt med biståndshandläggare i den stadsdelsförvaltning där eleven är folkbokförd. Eleven får bland annat information om hur man ansöker om daglig verksamhet, boende och andra insatser som kan vara aktuella.
- b) Då alla personer med funktionsnedsättning ska ges möjlighet att pröva sina möjligheter att få ett arbete, är det viktigt att elevens möjligheter till detta har övervägts. Om det är uppenbart av medicinska eller andra skäl att det inte är möjligt för eleven att klara ett arbete ska detta dokumenteras. Denna dokumentation ska biståndshandläggaren kunna få del av efter samtycke med eleven i diskussionen om daglig verksamhet.
- c) En handlingsplan görs upp som bland annat innehåller planering för praktik inom daglig verksamhet i de fall det är aktuellt. Skolan är ansvarig för att handlingsplanen initieras.
- d) Ansvaret för att anordna praktikplatser som förberedelse för daglig verksamhet åligger skolan i samråd med biståndshandläggaren vid aktuell stadsdelsförvaltning. Senast under den sista höstterminen i skolan bör praktik som förberedelse för daglig verksamhet påbörjas.

Ungefär tre månader innan planerad start på daglig verksamhet ska eleven ansöka om insatsen daglig verksamhet hos biståndshandläggaren om han eller hon önskar denna insats. Till ansökan ska dokumentation bifogas som styrker Arbetsförmedlingens bedömning att det inte är aktuellt för en elev på grund av dennes funktionsnedsättning att söka arbete. Bedömningen behövs

inte om behovet redan är uppenbart. Denna dokumentation är en del av beslutsgrunden för insatsen daglig verksamhet.

- e) Om eleven beviljas insatsen daglig verksamhet väljer han eller hon tillsammans med eventuell företrädare en verksamhet, som ingår i stadens valfrihetssystem. Därefter kommer eleven och företrädaren överens med biståndshandläggare och ansvarig person på den dagliga verksamheten om ett datum efter skolans avslut då eleven kan börja i den dagliga verksamheten.

15. Asylsökande och nyanlända barn och unga

Ensamkommande barn

Med ensamkommande barn avses ett barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skilt från båda sina föräldrar eller annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare. I Sverige är ansvaret för mottagande av ensamkommande barn delat på staten och kommunerna. Kommunerna ansvarar för mottagandet och har rätt till statlig ersättning för vissa kostnader för mottagandet och de insatser som ensamkommande barn behöver.

Socialtjänsten

Så snart som möjligt efter ett ensamkommande barns ankomst till Sverige ska Migrationsverket anvisa till en kommun som blir ansvarig för mottagandet avseende boende och omsorg under den tid ansökan om asyl prövas och även tiden därefter för de barn och unga som beviljas uppehållstillstånd.

När Stockholms stad har anvisats såsom ansvarig kommun för barnet och en stadsdelsnämnd har fått ansvar för mottagandet, inleds en utredning av barnets sociala situation och behov enligt 11 kap. 1 § SoL och beslut fattas om ett lämpligt boende för barnet.

God man för ensamkommande barn

Enligt lag (2005:429) om god man för ensamkommande barn, ska utan dröjsmål en god man förordnas för alla ensamkommande barn och unga under 18 år som vistas i landet och saknar vårdnadshavare eller annan ställföreträdare.

Den gode mannen ska, i vårdnadshavarens ställe, ansvara för barnets personliga förhållanden och sköta barnets angelägenheter. Den gode mannen ska bland annat hjälpa barnet med ansökan om uppehållstillstånd och i kontakter med myndigheter, inklusive skola och socialtjänst.

Särskilt förordnad vårdnadshavare

Om barnet/den unga beviljas uppehållstillstånd i Sverige, antingen permanent eller tidsbegränsat, ska en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare utses, om inte särskilda skäl talar emot det.

Det är socialnämnden i den kommun där barnet vistas (oftast i den kommun där barnet har blivit folkbokförd) som ska agera för att få till stånd ett förordnande av särskild vårdnadshavare.

En vårdnadshavare ska se till att barnet får sina olika behov tillgodosedda, inklusive behov av omsorg och trygghet.

Uppdraget som särskilt förordnad vårdnadshavare skiljer sig inte nämnvärt från uppdraget som god man för ensamkommande barn och unga. Vårdnadshavaren har rätt och skyldighet att bestämma i frågor om barnets personliga angelägenheter. I takt med barnets stigande ålder och utveckling ska vårdnadshavaren ta allt större hänsyn till barnets egna synpunkter och önskemål.

Skola

Enligt 3 kap. 12a § skollagen avses med nyanländ elev den som har varit bosatt utomlands, som numera är bosatt här i landet eller ska anses bosatt här och som har påbörjat sin utbildning här efter höstterminens start det kalenderår då hon eller han fyller sex år.

Skolverkets definition av nyanländ i de allmänna råden för utbildning av nyanlända lyder: ”Elever som inte har svenska som modersmål och inte heller behärskar det svenska språket och som anländer nära skolstarten eller under sin skoltid i grundskolan, gymnasieskolan eller motsvarande skolformer”.

En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet.

Barn som är asylsökande eller papperslösa har ingen skolplikt men har rätt att gå i skola från och med höstterminen det år de fyller sex år. Asylsökande barn har rätt till förskola på samma villkor som alla andra barn i Sverige.

Skolplikt gäller för elever som har uppehållstillstånd.

Grundskola

Alla nyanlända elever boende i Stockholm stad vänder sig till START Stockholm för mottagning och placering, en inledande bedömning och ett hälsobesök.

Till mottagningen kommer eleven tillsammans med vårdnadshavare eller god man för att ge information om person- och kontaktuppgifter, tidigare skolgång med mera. Då ges också information om det svenska skolsystemet och om hur man söker skola. Utifrån underlaget görs en skolplacering. När eleven blivit skolplacerad genomförs en inledande bedömning av en pedagog.

Eleven får också information om den svenska skolan. Syftet med den inledande bedömningen är att de kunskaper och erfarenheter som eleverna har med sig när de kommer hit till Sverige ska tillvaratas och byggas vidare på. Vårdnadshavaren träffar samtidigt en handläggare och får berätta om elevens eventuella skolbakgrund samt får information om hur svensk skola ser på kunskap och om rättigheter och skyldigheter i skolan.

Eleven möter en skolsköterska för ett första hälsobesök där man bland annat tar upp hälsobakgrund, vaccinationsplan samt hörsel- och synundersökning.

Gymnasieskola

Unga som nyligen har anlänt till Sverige erbjuds att gå språkintröduktion som är en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket, vilket ger förutsättningar att gå vidare till andra intröduktionsprogram, nationella program inom gymnasieskolan, vuxenutbildning, folkhögskola eller arbetsliv. Eleverna tas under läsåret först emot på Start Stockholm för utredning och kartläggning och placeras sedan i lämplig språkintröduktionsklass. Efter en kartläggning avseende tidigare utbildning och kunskaper läggs en individuell studieplan upp. Trots att eleverna har olika mål med sin utbildning och framtid så måste de börja på språkintröduktion för att få en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket.

I kontakten med elev och vårdnadshavare ska tolk eller annan tvåspråkig personal, till exempel modersmåls lärare, medverka när det behövs. Den enskilde eleven ska få studiehandledning på och/eller undervisning i modersmålet utifrån sitt behov.

Hälso- och sjukvård

Alla asylsökande barn och unga har rätt till hälso- och sjukvård inklusive barnpsykiatrisk vård och tandvård på samma villkor som övriga barn som bor i Sverige. Migrationsverket ska erbjuda alla ensamkommande barn och unga som kommer till Sverige en kostnadsfri hälsoundersökning.

Efter fyllda 18 år har ungdomen, om han eller hon fortfarande är asylsökande, enbart rätt till omedelbar vård och vård som inte kan anstå. Vad som ska räknas som "vård som inte kan anstå" måste alltid avgöras i det enskilda fallet av den behandlande läkaren, tandläkaren eller annan ansvarig vårdpersonal. För vidare information om vård som inte kan anstå hänvisas till socialstyrelsen:

[http://www.socialstyrelsen.se/vardochomsorgforasylsokandemedf
lera/halso-
ochsjukvardochtandvard/vilkenvardskaerbjudas/vardsomintekana
nsta](http://www.socialstyrelsen.se/vardochomsorgforasylsokandemedf
lera/halso-
ochsjukvardochtandvard/vilkenvardskaerbjudas/vardsomintekana
nsta)

Elevhälsa

Asylsökande och papperslösa elever har samma rätt till elevhälsans insatser som andra elever. Den medicinska insatsen omfattar det allmänna vaccinationsprogrammet, hälsobesök som innefattar allmänna hälsokontroller samt undersökning av syn och hörsel och andra begränsade hälsokontroller enligt 2 kap. 27-28 §§ skollagen.

Vem ansvarar för utbildningen inklusive kostnaderna

Det är den kommun som barnet är folkbokförd i som ansvarar för att barnet får utbildning i förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, fritidshem och annan pedagogisk omsorg. Om barnet inte är folkbokförd då ansvarar den kommun där barnet vistas för att barnet får utbildning enligt ovan.

Rätten till utbildning i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan gäller endast om den påbörjas innan barnet fyllt 18 år.

Rätten till utbildning gäller även om ett beslut om avvisning eller utvisning har meddelats och eleven är under 18 år. Det gäller fram till dess att barnet eller den unga lämnar landet.

Migrationsverket ger stadsbidrag till kommunen för delar av utbildningskostnaderna under asylprövningstiden genom att ansvarig nämnd återsöker kostnaderna. Det är den kommun där barnet vistas som ansvarar för att barnet erbjuds utbildning och det är även den kommunen som återsöker kostnaderna.

Bilaga. Samverkansavtal – Statens institutionsstyrelse (SiS) och Stockholms stad

Dnr 1176-2013

Samverkansavtal – Statens institutionsstyrelse (SiS) och

Detta samverkansavtal syftar till att etablera och utveckla den samverkan kring skolgång som blir nödvändig då socialnämnden i en kommun ansöker om vård enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), socialtjänstlagen (2001:453) (SoL) eller vid verkställighet av dom enligt lagen (1998:603) om slutna ungdomsvård (LSU). Skolverket skriver kring samverkansskyldigheten kring placerade barns skolgång:

Myndigheternas skyldighet att samverka

All[a] (vår kurs.) skolor är skyldiga att samverka enligt 29 kap. 13 § skollagen. Skyldigheten gäller både huvudmannen för skolverksamheten och den som är ansvarig för verksamheten.

Myndigheter har en allmän skyldighet att samverka enligt 6 § förvaltningslag. Myndighet ska lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten.

Socialtjänsten, skolan och hälso- och sjukvården är skyldiga att samverka kring barn som far illa eller riskerar att fara illa enligt 5 kap. 1 § a SoL, 29 kap. 13 § skollagen, 6 § hälso- och sjukvårdslagen och 6 kap. 5 § polisslagen. Socialnämnden ansvarar förstahand för att samverkan kommer till stånd.

Enligt samverkanslagstiftningen kring barn som far illa, ska myndigheterna också samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. Det kan exempelvis handla om fritids- och kultursektorn, ideella organisationer samt offentliga och privata företrädare för olika samhällsintressen.

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/miljo-och-halsa/elevhalsan/samverkan-barn-som-far-illa>, hämtat 2015-03-23

Bakgrund

Barn och ungdomar som vårdas enligt LVU, SoL, eller som får sin dom enligt LSU verkställd hos SiS, har som huvudregel sin utbildning på ungdomshemmet. Ett utvecklingsområde i arbetet med barn i samhällsvård är att i högre grad involvera den ordinarie skolan i utformningen av elevens utbildning. Syftet med en utveckling av samverkan är att åstadkomma en obruten skolgång för eleven vilket kan bidra till att öka elevens skolförankring.

I arbetet med placerade barns skolgång poängteras ofta skolan som framgångsfaktor. Företrädare för forskningsvärlden framhåller att frånvaron av skolmisslyckande utgör en skyddsfaktor.¹ En obruten skolgång gynnar därmed elevens skolförankring, elevidentitet och kunskapsutveckling. Skoluppdraget under samhällsvården kan bidra till att stärka den kanske främsta skyddsfaktorn för en fungerande livsföring och samtidigt reducera risken för det motsatta.

Samverkan på detta område är därför en angelägen och prioriterad uppgift som kan vara avgörande för placerade barn och ungdomars skolframgång.

Samverkan

Genom samverkan mellan hemkommunen och SiS ungdomshem uttrycks ambitionen att skapa samsyn, förutsättningar och rutiner som kan bidra till en obruten skolgång, det vill säga en utbildning som förblir sammanhållen trots att eleven blir placerad på institution. Syftet med den obrutna skolgången är att stärka ungdomens skolidentitet och kunskapsutveckling.

Avtalet definierar ett arbetssätt för samverkan i form av rutiner, ansvar och gemensamma dokument. Socialtjänsten ges ett huvudansvar i fråga om att involvera hemskolan och/eller utbildningsförvaltningen.² De rutiner som gäller före inskrivning är framtagna utifrån Socialstyrelsens och Skolverkets vägledning ”Placerade barns skolgång och hälsa – ett gemensamt ansvar” samt genom dialoger med företrädare för Skolverket, Socialstyrelsen och för de större placeringskommunerna.

¹ Se t.ex. Tideman E, Vinnerljung B, Hintze K & Isaksson A A (2011) Improving foster children's school achievements: Promising results from a Swedish intensive study. *Adoption & Fostering*, 35, 44-56.

² Se också Socialstyrelsen, ”Stärkt skydd för placerade barn och unga”, <http://www.socialstyrelsen.se/nyheter/2013januari/starktstodochskyddforplaceradebarnochunga>

Överenskommelser i samverkan

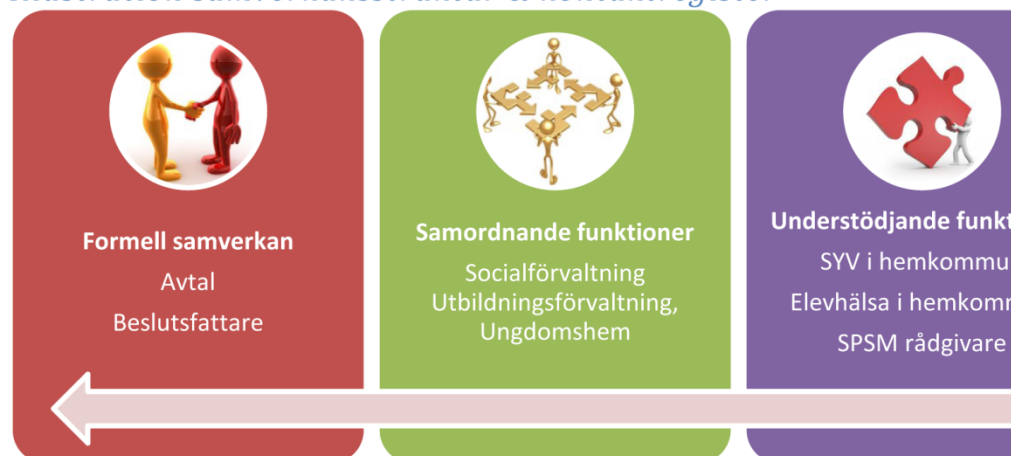
Under denna rubrik definieras delarna i samverkansmodellen. Genom avtalets undertecknande förbinder sig parterna att arbeta utifrån modellen.

För att möjliggöra samverkan utser undertecknarna av samverkansavtalet, eller den undertecknaren utser, samordnande funktioner på social- respektive utbildningsförvaltning samt på SiS ungdomshem. Samordnaren från kommunens skolverksamhet förväntas ansvara för kontakter när det gäller såväl kunskapsutveckling som SYV och elevhälsa.

Avtalstecknare och kontaktfunktioner sammanställs i ett kontaktregister. Kontaktregistret administreras av SiS. Genom undertecknandet av avtalet godkänner parterna att kontaktuppgifter till parter och funktioner i samverkan publiceras.

För specialpedagogiska frågor som rör elevers utbildning kan skolan involvera rådgivare på SPSM. Dessa kommer att ha en aktiv roll i arbetet med placerade barns skolgång. SPSM har i modellen utsett regionala samordnare som handlägger förfrågningar om stöd från kommuner eller ungdomshem.

Illustration samverkansstruktur & kontaktregister

Rutiner i modellen

Rutiner och ansvar i samverkansmodellen bygger i så hög grad som möjligt på ordinarie ansvar och funktioner. Modellen understryker och förtydligar därigenom det ansvar som åligger respektive part genom socialtjänstlagen, skollagen och förvaltningslagen. Placerande socialsekreterare och elevens rektor, alternativt utbildningsförvaltningen eller motsvarande, i hemkommunen ges ett tydligt ansvar. Rutinerna tillämpas helt eller delvis beroende på placeringstid eller andra omständigheter kring placeringen. Vid ett omedelbart omhändertagande eller

korta akutplaceringar kan det vara svårt att tillämpa modellens alla beståndsdelar.

Nedan följer en beskrivning av de rutiner som tillsammans med dokument utgör arbetssätt i modellen:

Rutin 1 - Före inskrivning

Rutin 2 – Före inskrivning

Rutin 3 – Vid anmälan om behov av plats hos SiS

Rutin 4 – Vid inskrivning till SiS

Rutin 5 - Under placeringstiden

Rutin 6 – Inför utskrivning

Rutin 7–3 månader efter utskrivning

